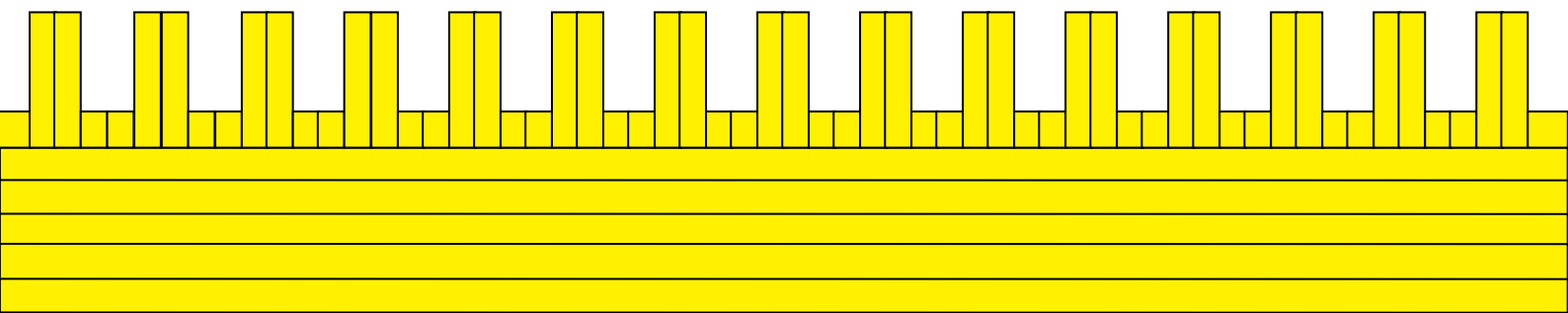

Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020

Rypin, kwiecień 2014

Wykonanie zlecił:

Wójt Gminy Rypin – dr inż. Janusz Tyburski

ul. Lipnowska 4

87-500 Rypin

Komitet sterujący:

Adam Łapkiewicz - Inspektor ds. promocji

Wykonawca

MM Marketing i Innowacje Sp. z o.o.

ul. Ciołka 12/428

01-402 Warszawa

**Główni autorzy
opracowania:**

Magdalena Kępka

Monika Kępka

Bogdan Kępka

*Autorzy opracowania pragną podziękować
wszystkim pracownikom Urzędu Gminy
Rypin oraz wszystkim uczestnikom
konsultacji społecznych za poświęcony czas,
odpowiedzialność w podejściu do spraw
publicznych oraz merytoryczne
zaangażowanie w proces opracowywania
niniejszej Strategii.*

Spis treści

1.	Wprowadzenie	6
1.1.	Metodologia i etapy prac	8
1.2.	Konsultacje społeczne	9
2.	Krajowe i regionalne dokumenty strategiczne	10
2.1.	Krajowe dokumenty strategiczne	10
2.2.	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego	12
3.	Diagnoza społeczno - gospodarcza Gminy Rypin	15
3.1.	Ogólna charakterystyka gminy	15
3.1.1.	Położenie i podział administracyjny gminy	15
3.1.2.	Walory przyrodniczo - krajobrazowe	16
3.1.3.	Dziedzictwo historyczne i kulturowe	20
3.2.	Obszar społeczny	21
3.2.1.	Demografia	21
3.2.2.	Bezrobocie	24
3.2.3.	Bezpieczeństwo publiczne	26
3.2.4.	Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	26
3.2.5.	Kultura, edukacja i oświata	28
3.2.6.	Sport i rekreacja	31
3.3.	Obszar gospodarczy	31
3.3.1.	Działalność gospodarcza i rynek pracy	31
3.3.2.	Rolnictwo i turystyka	33
3.4.	Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego oraz obszar infrastruktury technicznej ..	35
3.4.1.	Oczyszczalnia ścieków i gospodarka odpadami	36
3.4.2.	Wodociągi i kanalizacja	36
3.4.3.	Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz	37
4.	Finanse samorządu terytorialnego	42
5.	Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na terenie Gminy	44
5.1.	Problemy obszaru społecznego	44
5.2.	Problemy obszaru gospodarczego	45
5.3.	Problemy obszaru środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	45
6.	Analiza SWOT	46
7.	Wizja i misja Gminy Rypin	49
8.	Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020	50

”Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020”

Cel strategiczny 1 - Wysoka jakość życia aktywnych mieszkańców oraz dostęp do profesjonalnych i sprawnych usług publicznych opartych na wiedzy, zdrowiu oraz tożsamości i dziedzictwie kulturowym	54
Cel operacyjny 1.1 - Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego gminy Rypin oraz jego aktywizacja	54
Cel operacyjny 1.2 – Wysoki poziom kształcenia mieszkańców oraz powszechna dostępność edukacji na każdym jej poziomie	55
Cel operacyjny 1.3 – Rozwój innowacyjnych usług zdrowotnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie opieki ogólnej i specjalistycznej	57
Cel operacyjny 1.4 – Rozwój potencjału kulturowego i oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym opartej na tożsamości i dziedzictwie kulturowym gminy	58
Cel strategiczny 2 - Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy	62
Cel operacyjny 2.1 - Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy	62
Cel operacyjny 2.2 - Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na innowacyjności oraz produktach lokalnych i regionalnych	63
Cel operacyjny 2.3 - Rozwój turystyki w oparciu o środowisko kulturowe gminy	66
Cel strategiczny 3 – Spójne zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wysoki poziom inwestycji oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego	69
Cel operacyjny 3.1 – Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego	69
Cel operacyjny 3.2 – Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego	70
Cel operacyjny 3.3 - Rozwój w sektorze odnawialnych źródeł energii	71
Cel operacyjny 3.4 – Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni inwestycyjnych.....	73
9. Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa.....	74
10. System monitoringu i ewaluacji Strategii.....	85
11. Spis ilustracji	94

1. Wprowadzenie

Według teorii Jerzego Hausnera strategia rozwoju określana jest jako „konceptja działania zmierzającego do zrównoważonego i długotrwałego rozwoju, przedstawiona w formie zwięzłego dokumentu zawierającego procedury osiągnięcia zamierzonych celów. Dokument taki powinien składać się z następujących elementów: diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, celu strategicznego i celów pośrednich, części dotyczącej sposobu realizacji złożonych celów, z wyszczególnieniem roli poszczególnych podmiotów, mechanizmu monitorowania i korygowania wdrażanej strategii”¹.

Strategię Rozwoju Gminy można również określić jako długofalowy proces wytyczania i osiągnięcia celów wspólnoty samorządowej. Określa ona generalny kierunek, aspiracje i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki oraz przedstawia metody i narzędzia wdrożeniowe. Zapisy Strategii stanowią zatem determinantę decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze samorządowe. Dokument jest także odpowiedzią na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o Strategię, jak również skuteczną próbą dostosowania się do standardów europejskich.

Samo tworzenie strategii rozwoju, a następnie jej wdrożenie jest procesem bardzo złożonym, obejmującym kilka etapów. Dodatkowo, proces ten jest procesem iteracyjnym (powtarzalnym), pozwalającym na ciągłe aktualizowanie założeń strategii, dopasowywanie jej zapisów do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców. Etapy budowy strategii przedstawiają się następująco:

1. Analizy strategiczne - obejmują otoczenie gminy oraz jej terenu i mają za zadanie zdiagnozować potencjały rozwojowe w odniesieniu do szans i zagrożeń, jakie niesie ze sobą otoczenie zewnętrzne.
2. Wyniki przeprowadzonych analiz umożliwiają dokonanie wyboru i opracowanie optymalnej strategii, czyli szczegółowej mapy wskazującej precyzyjnie drogi i środki pozwalające gminie podążać we właściwym kierunku, urzeczywistnić wizję i osiągnąć założone cele.
3. Wdrożenie strategii wiąże się również z realizacją wielu projektów strategicznych.

¹ Hausner J. (red), Programowanie rozwoju regionalnego. Poradnik dla samorządów województwa, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999, s. 16.

Dobrze zorganizowany proces opracowania strategii umożliwi zaangażowanie władz lokalnych oraz mieszkańców w planowanie swojej przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych opinii i pomysłów pozwala na wypracowanie strategii, z którą będzie się identyfikowała w dużym stopniu społeczność lokalna. Utożsamianie się władz i mieszkańców gminy z opracowaną strategią stanowi niezbędny warunek jej skutecznej realizacji.

W procesie budowy Strategii bardzo ważną rolę odgrywają również przeobrażenia, jakie zaszły w sferze realnej, tj. rzeczywiste procesy i zjawiska (natury gospodarczej, społecznej, zarządczej, itp.), wpływające na rozwój gminy oraz aktualizacje dokumentów europejskich (Europa 2020), krajowych (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalnych (Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020). Stąd istotne jest by powstała Strategia została opracowana w kontekście dostosowania jej założeń do wytycznych i rekomendacji, które płyną z dokumentów o charakterze nadrzędnym.

„Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020” jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd gminny polityki rozwoju lokalnego. Jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju gminy do roku 2020. Celem niniejszej Strategii jest możliwie najpełniejsze rozpoznanie uwarunkowań rozwojowych gminy oraz skorelowanie ich z oczekiwaniami mieszkańców gminy i na podstawie tego określenie akceptowalnych kierunków rozwoju.

Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Zakłada się, że Strategia będzie bazowym dokumentem do opracowania i wdrożenia na terenie gminy programów i projektów, współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w okresie programowania 2014 – 2020.

Planowanie strategiczne w formie niniejszego dokumentu spełniać będzie trzy zasadnicze funkcje:

- Decyzyjną – tworzącą merytoryczne podstawy podejmowania decyzji przez podmioty planowania i zarządzania strategicznego, które wspomagają rozwój społeczny i gospodarczy na terenie gminy.

- Koordynacyjną – zapewniającą wielostronną spójność strategii rozwoju gminy, w tym spójność wewnętrzną celów i działań operacyjnych, spójność ze strategią województwa i kraju oraz strategiami sektorowymi Rządu RP, a także spójność z planem przestrzennego zagospodarowania gminy i województwa.
- Informacyjną – mającą szeroki wachlarz odbiorców informacji, w tym wszelkich adresatów polityki rozwoju gminy, określonej w dokumencie strategii. W ramach funkcji informacyjnej dokument strategii pełni także szeroko rozumianą rolę edukacyjną. Informuje o ideach rozwoju gminy oraz o sposobach wdrażania tych idei.

Poszczególne funkcje planowania strategicznego będą podejmowane w pełnym zakresie w procesie zarządzania wspomaganiem rozwoju gminy, czyli w procesie wdrażania strategii w życie, poprzez realizację poszczególnych przedsięwzięć gospodarczych, społecznych i organizacyjnych.

1.1. Metodologia i etapy prac

Strategia została przygotowana według uzgodnionej na szczeblu krajowym struktury dokumentu, zapewniającej odpowiedni poziom standaryzacji i porównywalności treści strategii dla samorządów wojewódzkich Polski². Dokument Strategii składa się z pięciu podstawowych części:

- I. Podstaw prawnych i założeń metodologicznych.
- II. Diagnozy stanu wyjściowego oraz przyszłych uwarunkowań rozwoju gminy (w tym uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych) wraz z poprzedzającym rozdziałem opisującym krajowe i regionalne dokumenty strategiczne.
- III. Analizy strategicznej – analizy problemów oraz trendów wraz z analizą SWOT.
- IV. Celów i priorytetów rozwoju gminy do roku 2025.
- V. Opisu systemu wdrażania i monitorowania Strategii oraz źródeł finansowania.

Prace prowadzone nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020 oparte zostały o model ekspercko – partycypacyjny, który pozwalał uspołecnić proces tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego.

Pierwszym etapem prac była inwentaryzacja zrealizowana metodą desk research dokumentów planistycznych oraz strategicznych, mających wpływ na kierunki rozwoju

² Zarys metodyki opracowania programów strategicznych, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa, październik 2004

Gminy Rypin. Przy opracowaniu Strategii Rozwoju, szczególnie istotne były założenia i wytyczne zawarte w dokumentach wyższego rzędu, tj.: w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020, Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 202. Jednocześnie zorganizowano konsultacje społeczne w formie ankiety oceniającej potencjał rozwojowy Gminy Rypin, która zamieszczona została na oficjalnej stronie gminy oraz dystrybuowana na terenie urzędu gminy. Uzupełniającą formą konsultacji były warsztaty szkoleniowe, podczas których opracowano wspólnie z uczestnikami koncepcje strategiczną obejmującą analizę SWOT oraz kierunki działań rozwoju Gminy Rypin. Kolejny etap obejmował opracowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020 z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych. Pod koniec marca projekt dokumentu został przekazany do urzędu gminy Rypin oraz poddany ocenie przez kierownictwo i pracowników urzędu, odpowiedzialnych za realizację niniejszego projektu. Ponadto zaplanowane zostały otwarte sesje poświęcone prezentacji i konsultacji opracowanego projektu Strategii. Na podstawie zgłoszonych uwag do projektu Strategii zostanie dokonana ich weryfikacja oraz modyfikacja treści dokumentu których dotyczyły, efektem czego powstanie finalna wersja Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020, która została dostarczona do urzędu gminy.

1.2. Konsultacje społeczne

„Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020” zaprojektowana została w partnerstwie z różnymi przedstawicielami życia gospodarczego i społecznego gminy. Taka polityka miała na celu:

- Wypracowanie kierunków działań odpowiadających oczekiwaniom lokalnej społeczności;
- Zapobieżenie sytuacji, w której strategia działa jako „dokument władzy lokalnej”;
- Uświadomienie uczestników, iż strategia jest podstawą koordynacji działań różnych podmiotów tak, aby nawzajem się uzupełniały i zapewniały efekt synergii.

Prace nad dokumentem prowadzone były z przekonaniem, aby mieszkańcy mogli identyfikować się ze strategią, musi ona obejmować wspólną wizję dotyczącą kierunków i form rozwoju społeczności lokalnej. W związku z tym proces tworzenia strategii skupiony był na opracowaniu systemu, w którym mieszkańcy, instytucje i podmioty władzy podejmują wspólne działania na rzecz rozwoju gminy w układzie władza – społeczność lokalna. Jest to

o tyle ważne, że zakres strategii nie powinien skupiać się jedynie na tych obszarach, które ustawowo leżą w kompetencjach gminy, ale winien obejmować również zagadnienia rozwoju w ujęciu całościowym (obszar i zamieszkująca go ludność).

W procesie budowania strategii dla Gminy Rypin uczestniczyli przedstawiciele różnych podmiotów, w tym:

- Przedstawiciele władz gminy;
- Pracownicy urzędu gminy i jednostek organizacyjnych gminy;
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- Przedstawiciele przedsiębiorców;
- Lokalni liderzy;
- Przedstawiciele innych grup występujący z pozycji interesariuszy.

Tabela 1 Harmonogram konsultacji społecznych

Termin i miejsce spotkania konsultacyjnego	Rodzaj i opis konsultacji społecznych
Od 10 do 28 lutego 2014r.	I Konsultacje społeczne w formie ankiety oceniającej potencjał rozwojowy gminy, aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej, mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń związanych z jej rozwojem. Ankieta dostępna była na oficjalnej stronie internetowej gminy.
7 marca 2014r.	II Konsultacje społeczne w formie warsztatów szkoleniowych zorganizowanych w celu poznania potencjału gminy w układzie analizy SWOT (silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia) oraz zadań oczekiwanych do realizacji w latach 2014 – 2020.
Od 31 marca do 7 kwietnia 2014r.	III Konsultacje społeczne w formie formularza, w którym istnieje możliwość wyrażenia swoich opinii i postulatów do treści tworzonego projektu strategii. Uwagi można składać na udostępnionym przez urząd gminy formularzu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie harmonogramu spotkań konsultacyjnych

2. Krajowe i regionalne dokumenty strategiczne

2.1. Krajowe dokumenty strategiczne

Proces tworzenia lokalnych dokumentów planistycznych, w szczególności Strategii Rozwoju powinien brać pod uwagę zmiany w aktach prawnych regulujących wytyczne prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach, począwszy od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, aż do wojewódzkiej bądź subregionalnej strategii rozwoju. Tak ujęta spójność w wymiarze wertykalnym umożliwia wzmocnienie efektów rozwojowych

poprzez jednoznaczne zdefiniowanie kluczowych kierunków interwencji. Jednocześnie powoduje koncentrację środków publicznych na jasno określonych celach rozwojowych.

Schemat 1 Układ zależności oraz hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych

Źródło: opracowanie własne

Powyższy schemat prezentuje aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, opierający się na hierarchicznym układzie dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą zharmonizowanych i powiązanych. Zawiera on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak pojmowany system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020, stanowiąca z kolei podstawę dla projektowania lokalnych dokumentów strategicznych. W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać, aby zachować spójność i relacyjne powiązanie z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych.

Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju priorytetowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie.

Zgodnie z ujętym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, do procesu planowania strategicznego powinno włączyć się następujące wytyczne:

- Wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych);
- Tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe;
- Finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję);
- Wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne;
- Zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

2.2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego (SRWK – P). Osią przewodnią obecnej Strategii jest modernizacja województwa, rozumiana jako zdecydowane działania skoncentrowane na wybranych dziedzinach, szczególnie ważnych dla jakości życia mieszkańców i konkurencyjności województwa. Misja wyznaczona w ramach Strategii województwa do roku 2020 brzmi:

Kujawsko – pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo

Misja rozwoju województwa ma oddawać charakter zamierzeń rozwojowych – służyć więc głównie promocji Strategii – tak wśród mieszkańców województwa, jak i poza nim. W bardzo

skondensowanej formie zawiera główne idee zawarte w Strategii – pełni rolę swoistego motta dokumentu, jest syntetyczną deklaracją czemu mają służyć i do czego mają doprowadzić działania zaprogramowane w Strategii

Struktura SRWK – P obejmuje 4 główne priorytety polityki rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w ramach tych priorytetów. Sformułowano także cele strategiczne, stanowiące opis pożądanego kierunku zmian i działań w perspektywie do 2020 roku spełniające poszczególne kierunki w ramach wyznaczonych priorytetów. Każdy z celów strategicznych realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań i przedsięwzięć. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformułowana została strategia postępowania, określająca pożądaną stan docelowy, a także określająca czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany będącej pochodną realizacji celów strategicznych. Na poniższym rysunku zobrazowano strukturę dokumentu.

Schemat 2 Struktura Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020

Źródło: Opracowanie własne

Rekomendacje dotyczące programowania lokalnej polityki rozwoju można odnaleźć w SRWK – P niemalże w ramach każdego postawionego priorytetu. Wśród kierunków polityki rozwoju w obszarze priorytetu „Konkurencyjna gospodarka” zwrócono uwagę na dążenie do unowocześnienia gospodarki, skutkujące znacznym zwiększeniem liczby miejsc pracy na terenie województwa oraz na pełne wykorzystanie do celów aktywizacji

gospodarczej potencjałów endogenicznych – czyli atutów, w zakresie których pozycja i rola województwa w gospodarce krajowej mogą być ponadprzeciętnie wysokie, a szansa odniesienia sukcesu gospodarczego jest bardzo duża. Dotyczy to zarówno dziedzin już obecnie dobrze rozwiniętych, wymagających działań na rzecz utrzymania tego wysokiego poziomu rozwoju – jak sektor uzdrowiskowy, ale także dziedzin, w których duży potencjał nie jest w pełni wykorzystany – jak produkcja żywności i turystyka oraz dziedzin, w których duży potencjał jest obecnie w bardzo małym stopniu zagospodarowany – jak produkcja energii na bazie źródeł odnawialnych.

Wśród kluczowych działań w ramach wyznaczonego priorytetu „Modernizacja przestrzeni wsi i miast” jest dążenie do znacznego przyśpieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno – gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Innymi istotnymi dla rozwoju gminy Rypin są cele skupiające się na obszarach wiejskich, w ramach których głównym kierunkiem interwencji jest stymulowanie rozwoju społecznego (kluczowa rola usług publicznych służyła gminnego dla kształtowania właściwych postaw społecznych) oraz lokalnych rynków pracy. Ten poziom polityki terytorialnej w rejonach tradycyjnego rolnictwa ma decydujące znaczenie dla aktywizacji mieszkańców wiejskich, jest także odpowiedzialny za lokalne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego. Działania na rzecz modernizacji obszarów wiejskich powinny dotyczyć:

- Zapewnienia jak najlepszych warunków rozwoju społecznego (funkcjonowanie usług publicznych);
- Rozwoju przedsiębiorczości lokalnej związanej z wykorzystaniem potencjałów endogenicznych (zwłaszcza przetwórstwa rolno-spożywczego, ale także przetwórstwa leśnego, eksploatacji kopalni, potencjału turystycznego, rozwoju energetyki odnawialnej w oparciu o produkcję rolniczą oraz energię słoneczną);
- Zapewnienia swobodnej dostępności do Bydgoszczy i Torunia – jako dużych rynków pracy i ośrodków realizacji usług regionalnych.

3. Diagnoza społeczno - gospodarcza Gminy Rypin

3.1. Ogólna charakterystyka gminy

3.1.1. Położenie i podział administracyjny gminy

Obszar gminy wiejskiej Rypin znajduje się we wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego w powiecie rypińskim. Pod względem administracyjnym gmina otacza ze wszystkich stron miasto Rypin, ponadto graniczy z gminami:

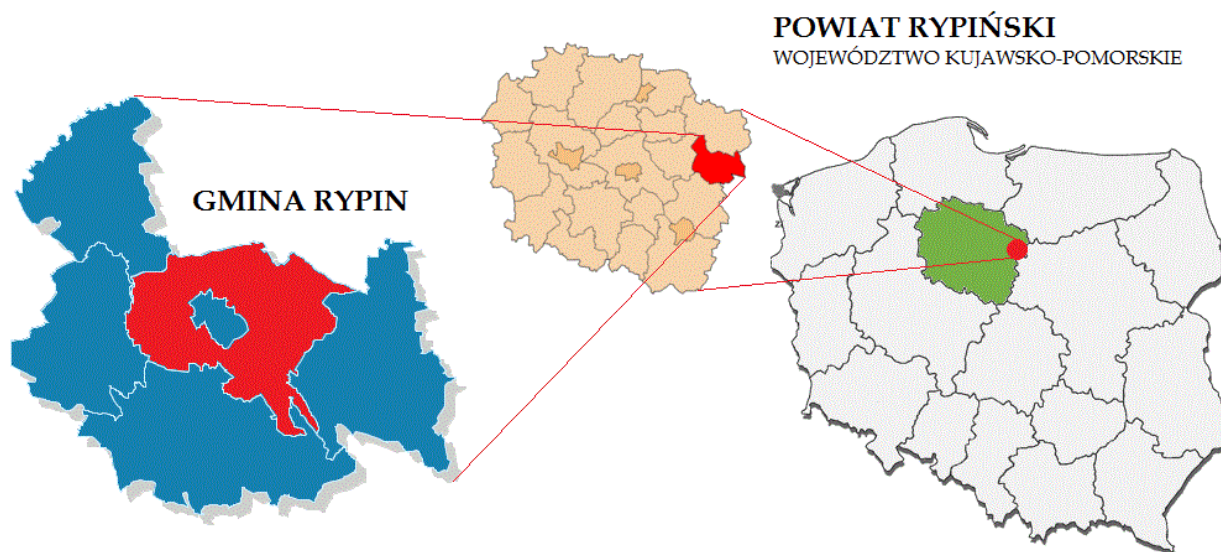
- powiatu rypińskiego:
 - od zachodu – gmina Brzuze;
 - od południa – gmina Rogowo;
 - od wschodu – gmina Skrwilno;
 - od północnego-zachodu – gmina Wąpielsk
- powiatu brodnickiego:
 - od północy – gmina Osiek;
 - od północnego-wschodu – gmina Świedziebnia

W większości granice gminy poprowadzone są w sposób sztuczny. Obszar Gminy wynosi 13194 ha (132 km²), co sytuuje gminę na 2 miejscu wśród 5 gmin wiejskich powiatu rypińskiego.

Teren Gminy obejmuje 30 miejscowości i 24 sołectwa: Balin, Borzymin, Cetki, Czyżewo, Dębiany, Dylewo, Głowińsk, Godziszewy, Jasin, Kowalki, Linne, Marianki, Podole, Puszcza Rządowa, Rusinowo, Rypałki Prywatne, Sadłowo, Nowe Sadłowo, Sikory, Starorypin Prywatny, Starorypin Rządowy, Stawiska, Stępowo, Zakroc.

Rysunek 1 Położenie Gminy Rypin na tle województwa kujawsko – pomorskiego i powiatu rypińskiego

Źródło: Opracowanie własne

3.1.2. Walory przyrodniczo - krajobrazowe

Gmina charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Przeważająca część obszaru gminy Rypin leży w obrębie Pojezierza Dobrzyńskiego, a podstawowym typem rzeźby jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa. Południowo – wschodnią część gminy znajdująca się w obrębie Równiny Urszulewskiej to charakterystyczna równina sandrowa.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Do pomników przyrody ożywionej należą: pojedyncze krzewy, drzewa i grupy drzew odznaczające się sędziwym wiekiem, wielkością, niezwykłymi kształtami lub innymi cechami, a także zabytkowe aleje drzew. Natomiast do pomników przyrody nieożywionej należą: największe głazy narzutowe, oraz interesujące formy powierzchni ziemi np. - źródła, wodospady, jary, skałki, jaskinie, odkrywki itp.

Na terenie gminy Rypin zaewidencjonowanych jest 23 pomniki przyrody stanowiące pojedyncze drzewa oraz ich skupiska, należą do nich m.in.:

- w Rusinowie trzy modrzewie o wysokości 17 – 19m i obwodzie 310, 250, 310 cm;
- w Sadłowie lipa wysokości 16m i obwodzie 250, jesion o wysokości 18m i obwodzie 390 cm, dwa dęby o wysokości 17 – 19m oraz średnicy 310 i 400cm, trzy świerki o wysokości 16 – 18 m i średnicy 240, 280, 230 cm, modrzew o wysokości 16 m i obwodzie 310 cm;

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Rypin brak jest terenów uznanych jako użytki ekologiczne, występują natomiast kompleksy łąkowo – bagienne, mające kluczowe znaczenie dla funkcjonowania środowiska biotycznego. Na obszarze gminy wyodrębniono 7 głównych kompleksów łąkowo – bagiennych. Kompleksy te stanowią ostoje dla licznych gatunków zwierząt zwłaszcza płazów, stanowią miejsca lęgowe i bytowe wielu gatunków ptaków jak i drobnych ssaków.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Rypin jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Obszar gminy położony jest w dorzeczu rzeki Drwęcy, a przede wszystkim jej lewego dopływu rzeki Rypienicy.

Na obszarze gminy brak jest większych jezior. Na uwagę zasługują jedynie jeziora Sadłowskie o powierzchni 21,6 ha i Czarownica o powierzchni 22,4 ha. Pierwsze jezioro rynnowe położone w zlewni typowo rolniczej, miejscami trudno dostępne ze względu na niskie podmokłe brzegi oraz silnie rozwiniętą roślinność wodną. Natomiast jezioro Czarownica to długie i bardzo wąskie jezioro rynnowe, o wysokich trudno dostępnych brzegach. Ponadto obszar gminy przylega do południowego i częściowo wschodniego brzegu jeziora Długiego.

Ponadto na terenie gminy znajdują się liczne niewielkie “oczka wodne” wypełniające dna zagłębień wytopiskowych na wysoczyźnie morenowej oraz obszary mokradeł i podmokłości w dnach rynien i obniżen terenowych.

Wody podziemne

Na obszarze Gminy Rypin występują cztery ujęcia wód podziemnych: w Starorypinie, Borzyminie, Sadłowie i Kowalkach.

Tabela 2 Wykaz ujęć wody na terenie gminy Rypin

Lokalizacja	Ilość czynnych studni	Zaopatrywane w wodę miejscowości
Starorypin	2	Starorypin Prywatny - Iwany, Starorypin Rządowy, Rypałki, Podole i Marianki
Borzymin	2	Borzymin, Cetki, Czyżewo – Rakowo, Łączonek, Rusinowo
Sadłowo	2	Sadłowo, Sadłowo Nowe, Godziszewy – Jasin i Stępowo
Kowalki	2	Kowalki, Głowińsk, Sikory, Dylewo, Zakrocz, Dębiany, Puszcza Miejska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

Klimat oraz ukształtowanie terenu i użytkowanie gruntów

Głównym elementem różnicującym warunki klimatyczne obszaru gminy jest ukształtowanie terenu i jego zróżnicowanie wysokościowe. Różne ekspozycje zboczy powodują powstawanie znacznych różnic termicznych, sięgających nawet kilku stopni. W zagłębieniach terenowych występuje niekorzystny mikroklimat powstający na skutek inwersji termicznych, zalegania mas chłodnego powietrza i tworzenia mgieł. Zjawiska te są szczególnie odczuwalne w okresie jesiennym. Na znaczne różnice temperatur na omawianym terenie wpływ mają zwłaszcza warunki lokalne. Decydują tu takie czynniki jak rzeźba terenu, sąsiedztwo lasu, zbiorników wodnych itp. Dominującym typem obszaru gminnego, jest płaska, miejscami falista wysoczyzna morenowa, natomiast w części południowo-wschodniej, w obrębie Równiny Urszulewskiej, charakterystyczną jest równina sandrowa. Rzeźbę terenu urozmaicają pagórki i wzgórza morenowe, jak również liczne formy wklęsłe, rynny subglacjalne oraz liczne zagłębienia bezodpływowe których dna podobnie jak rynien są podmokłe i zabagnione. Deniwelacja obszaru wynosi 70 m (od 77,5 do 157,6 m n.p.m.)

Zdecydowaną większość obszaru gminy stanowią użytki rolne (ponad 80%), lasy i grunty leśne stanowią nieco ponad 7% powierzchni gminy i rozmieszczone są nierównomiernie na obszarze gminy, przede wszystkim w południowo-wschodniej części gminy, w rejonie wsi Kwiatkowo, Puszcza Miejska i Zakrocz. Niewielkie kompleksy występują we wschodniej części gminy (w rejonie Sadłowa) i północnej (w rejonie Rusinowa).

Pod względem wartości użytkowej gleb przeważają gleby klas średnich, ok. 70% obszaru gminy to gleby klas III i IV, na pozostałym obszarze znajdują się gleby klas słabych (V i VI klasa), brak jest natomiast gruntów I i II klasy.

Gmina Rypin charakteryzuje się niewielką lesistością, lasy zajmują około 990 ha tj. 7,5 % powierzchni całej gminy. Jest to wskaźnik niski w porównaniu z lesistością całego kraju (24%), jak również województwa kujawsko – pomorskiego (ponad 23,0 %). Kompleksy leśne na terenie gminy rozmieszczone są nierównomiernie. Największe występują w południowo-wschodniej części w rejonie wsi Kwiatkowo, Puszcza Miejska i Zakrocze. Niewielkie kompleksy występują też we wschodniej (rejon Sadłowa) i północnej części gminy (rejon Rusinowa). Wykształcone są tu lasy na siedlisku boru świeżego, miejscami boru mieszanego świeżego. Wśród drzewostanów dominuje sosna z niewielkim udziałem gatunków liściastych.

Część lasów w rejonie wsi Zakrocze uzyskało status lasów ochronnych (wodochronne). Na uwagę zasługują także parki podworskie, które pełnią ważną funkcję ekologiczną wzbogacając i uatrakcyjniają środowisko przyrodnicze.

Średnie roczne sumy opadów na obszarze gminy Rypin kształtują się na poziomie 560 mm. Dla obszaru całej gminy można przyjąć średnią wartość wilgotności w granicach 70 – 75%. Wyższe wartości posiadają tereny podmokłe oraz położone w sąsiedztwie dużych powierzchni wodnych. Opady okresu wegetacyjnego, obejmującego miesiące od kwietnia do września, wynoszą około 360 mm (Brenda 1996). Faktem jest, że opady w ostatnich latach są niższe w porównaniu z okresem lat 70-tych o około 70-100 mm.

Na analizowanym obszarze dominują wiatry wiejące z sektora zachodniego. Generalnie przeważają wiatry słabe o średniej prędkości 1 – 2 m/sek.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8°C. Absolutne maksymalne temperatury osiągają 38°C, natomiast minimalne dochodzą do -32°C.

Surowce mineralne

Na terenie gminy nie występują złoża surowców naturalnych możliwe do eksploatacji na skalę przemysłową. Lokalnie występujące złoża kruszywa naturalnego i surowców ilastych eksploatowane są na potrzeby lokalne.

3.1.3. Dziedzictwo historyczne i kulturowe

Dziedzictwo historyczne

Pierwsze wzmianki o Rypinie pochodzą z tzw. Przywileju Bolesława Śmiałego dla klasztoru Benedyktynów w Mogilnie z dnia 11 kwietnia 1065 roku. Rypin był ośrodkiem odrębnej jednostki terytorialnej; najpierw okręgu grodowego, czyli kasztelanii (XI – XIV w.), a następnie powiatu (od XIV w.). Gród znajdował się wówczas na terenie wsi Starorypin. Tu w pierwszych latach XIV wieku miechowici Wolmar i Piotr zbudowali kościół Panny Marii i św. Piotra i Pawła oraz szpital, czyli przytułek dla chorych i starców. Ruiny tej świątyni przetrwały do 1868 roku.

Po II rozbiórce Polski, w 1793 r., Rypin znalazł się w granicach państwa pruskiego, by w 1807 r. trafić do utworzonego przez Napoleona Księstwa Warszawskiego, a po kongresie wiedeńskim – do Królestwa Polskiego. W XIX w. w Rypinie i okolicach miało miejsce wiele zdarzeń, znanych w skali historii Polski: wyjście wojsk polskich generała Macieja Rybińskiego po upadku powstania listopadowego, początki tzw. partyzantki Zaliwskiego w 1833 r. czy też wydarzenia powstania styczniowego i ostatnich tygodni życia jednego z jego przywódców – gen. Zygmunta Padlewskiego. W czasie I wojny światowej, od 1915 r. Rypin znajdował się pod władzą niemiecką. Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r. doprowadziło do wyzwolenia spod niemieckiej okupacji.

Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Rypin istnieje szereg obiektów oraz terenów o wybitnych wartościach historycznych i kulturowych. Obszar Gminy jest bogaty w zabytki, a do najważniejszych z nich należą:

- Zespoły dworskie w Balinie – Wyręba z II połowy XIX w.
- Spichlerz wchodzący w skład dawnego zespołu dworskiego w Kowalkach z II połowy XIX w.
- Zespoły dworskie w Rusinowie z I połowy XIX w.
- Zespół pałacowo-dworski w Sadłowie z końca XVIII w. i początku XIX w.
- Zespół dworski w Starorypinie z połowy XIX w.
- Zespół kościoła parafialnego w Sadłowie z XVIII w.

W spisie obiektów zabytkowych Gminy Rypin umieszczonych jest 10 zabytków wpisanych do rejestru.

Tabela 3 Obiekty podlegające ochronie wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Opis zabytku	Okres powstania	Rejestr zabytków
1.	Rusinowo – ruina dworu murowanego	poł. XIX w.	1986.06.2 – 207/A
2.	Rusinowo – park dworski	I poł. XIX w.	1986.06.2 – 207/A
3.	Sadłowo – kościół parafialny rzymskokatolicki murowany pw. św. Jana Chrzciciela	1752-1756	1981.02.17 – 12/A
4.	Sadłowo – ruiny zamku murowanego (grodzisko)	XIV w.	1965.12.29 – 114/56/C
5.	Sadłowo – pałac murowany	XIX w. -	1967.12.1 – 75/23/A
6.	Sadłowo – park pałacowy	XVIII/XIX w.	1992.02.24 – 288/A
7.	Starorypin – park dworski	poł. XIX w.	1991.09.27 – 285/A
8.	Starorypin – rządcówka murowana	II poł. XIX w.	1991.09.27 – 285/A
9.	Starorypin – spichlerz murowany	II poł. XIX w.	1991.09.27 – 285/A
10.	Starorypin – czworak murowany	1926	1991.09.27 – 285/A

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

Najstarsze wsie o metryce średniowiecznej to Starorypin, Rusinowo, Sadłowo, Głowińsk, Czyżewo, z późniejszych Stępowo, Zakrocz, (XV-XVI w.) oraz wsie osadnicze o charakterze „rumunek” – Wyręba, Rypałki, Puszcza Rządowa. Występują w nich wspomniane wyżej architektoniczne zespoły sakralne, zespoły parkowo – dworskie.

3.2. Obszar społeczny

3.2.1. Demografia

Mieszkańcy Gminy Rypin stanowią liczącą 7373 osób społeczność. Średnia gęstość zaludnienia w Gminie wynosi 56 osób/km² (dane z ewidencji ludności na rok 2012). Dane liczby ludności w Gminie w latach 2003 – 2012 prezentuje poniższa tabela.

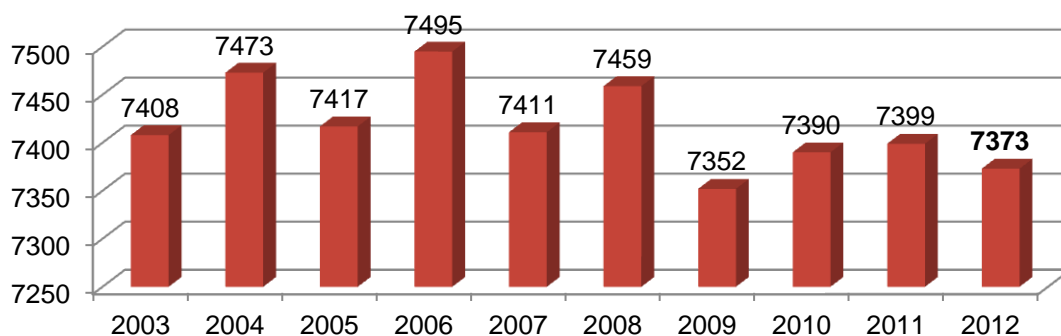
Tabela 4 Liczba ludności w Gminie Rypin w latach 2003 - 2012

Dane	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ludność	7408	7473	7417	7495	7411	7459	7352	7390	7399	7373

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Wykres 1 Liczba ludności gminy Rypin w latach 2003 - 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

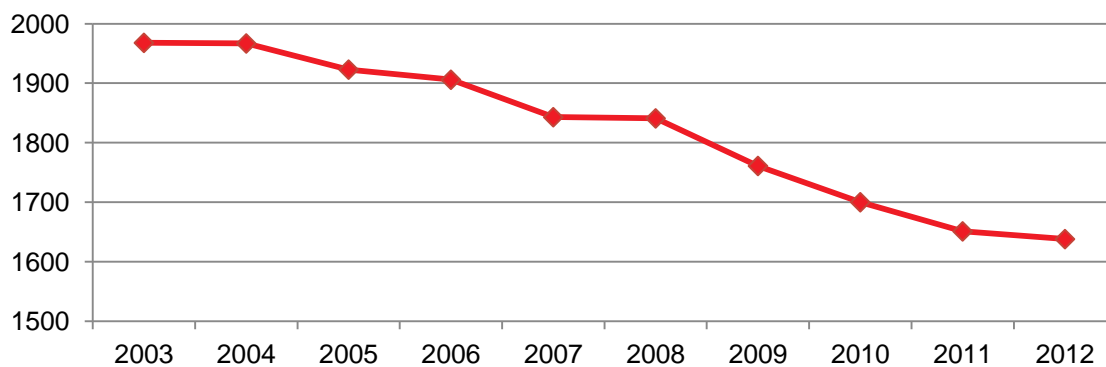
Jak wynika z danych w powyższej tabeli liczba ludności w roku 2009 diametralnie spadła i do dzisiaj utrzymuje się poniżej 7400 osób, co w kontekście rozwoju społeczno – gospodarczego jest dość negatywnym zjawiskiem.

Tabela 5 Ludność w Gminie Rypin w latach 2003 – 2012

Rok	Ludność		Ludność w wieku		
	Ogółem	W tym kobiety	Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
2003	7408	3626	1968	4289	1151
2004	7473	3680	1967	4359	1147
2005	7417	3649	1923	4373	1121
2006	7495	3675	1906	4439	1150
2007	7411	3610	1843	4410	1158
2008	7459	3658	1841	4458	1160
2009	7352	3583	1761	4437	1154
2010	7390	3574	1700	4534	1156
2011	7399	3571	1651	4574	1174
2012	7373	3571	1638	4568	1167

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Wykres 2 Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Rypin w latach 2003 – 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Należy uznać fakt trendu spadkowego liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, na przestrzeni 10 lat ilość osób z przedziału wiekowego 0 - 17 lat zmniejszyła się o ok. 5%. Związane jest to z wieloma przyczynami:

1. Duże bezrobocie i niskie dochody ludności sprawiają, że coraz mniej małżeństw decyduje się mieć dzieci, zaczyna dominować model rodziny z jednym dzieckiem (2+1).
2. Zarówno poziom dochodów jak i ambicje zawodowe skłaniają dużą część kobiet do podjęcia pracy, przez co nie decydują się mieć dziecka.
3. Coraz więcej jest jednoosobowych gospodarstw domowych, młodzi ludzie stawiają na karierę zawodową kosztem założenia rodziny.

Spółeczeństwo polskie upodabnia się pod tym względem do społeczeństw zachodnioeuropejskich, gdzie sytuację taką zaobserwować można było już kilkanaście lat temu, rezultatem tego jest starzenie się społeczeństwa.

Zestawienie innych danych demograficznych w roku 2012 przedstawia tabela i wykres przedstawione poniżej.

Tabela 6 Dane demograficzne Gminy Rypin w roku 2012

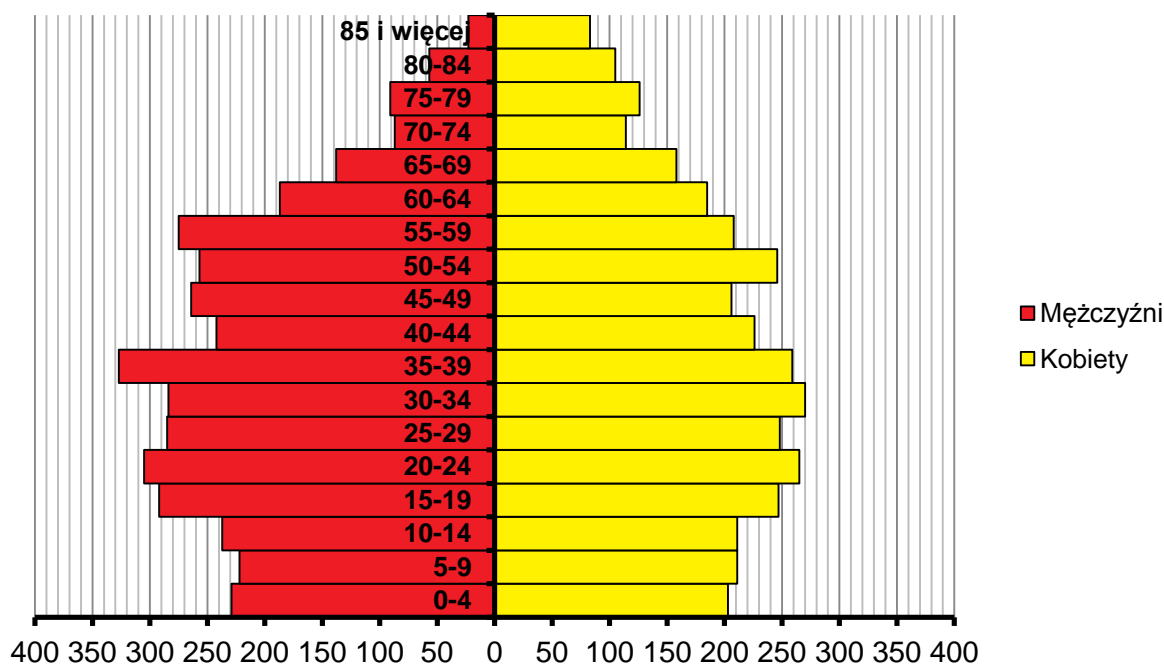
Dane	Powiat Rypiński	Gmina Rypin
Ludność	44811	7373
w tym kobiety	22668	3571
w tym mężczyźni	22143	3802
Urodzenia żywe	500	84
Zgodny	453	85
Przyrost naturalny	47	-1
Małżeństwa	241	38
Ludność w wieku:		
przedprodukcyjnym	9210	1638
produkcyjnym	28159	4568
poprodukcyjnym	7442	1167

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

W strukturze ludności widoczna jest znaczna dysproporcja w ilości kobiet i mężczyzn w poszczególnych kategoriach wiekowych. W młodszych przedziałach zdecydowanie dominują mężczyźni, natomiast w starszych (powyżej 50 roku życia) rysuje się przewaga kobiet. Związane jest to z większym wskaźnikiem urodzeń chłopców oraz długością życia.

Wykres 3 Ludność według płci i wieku w 2012r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

3.2.2. Bezrobocie

Na terenie Gminy Rypin według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Rypinie i Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w okresie 2008 – 2013 obserwuje się spadek bezrobocia od 2009 roku do roku 2011, po którym nastąpił wzrost bezrobocia. W gminie pod koniec roku 2013 bez pracy pozostawało 573 osoby, w tym 60,9% stanowiły kobiety.

Struktura bezrobocia Gminy Rypin jest w większości odzwierciedleniem tendencji w województwie i w kraju. Klasyfikując bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia największy odsetek na koniec roku 2013 stanowili bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 43,6%, policealnym i średnim zawodowym – 22,1% oraz zasadniczym zawodowym – 19,5%. Osoby o najwyższych kwalifikacjach (6,4%) mają mniejszy odsetek bezrobocia, niż osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (8,4%). Szczegółowe dane dotyczące skali bezrobocia w latach 2008 – 2013 na terenie Gminy Rypin przedstawiono w poniższej tabeli i na poniższych wykresach.

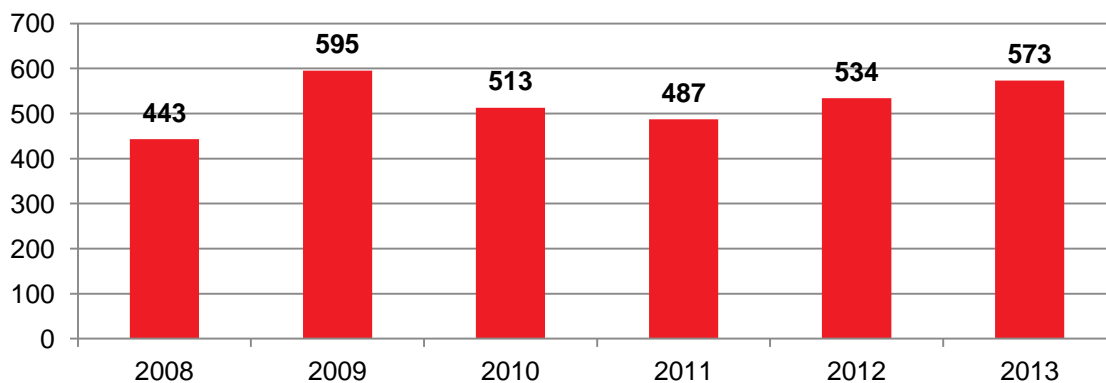

Tabela 7 Liczba bezrobotnych z podziałem na rodzaj wykształcenia

Stan na	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem				
	Ogółem	W tym kobiety	Wykształcenie				
			Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne i poniżej
31.12.2008	443	326	10	81	46	92	214
31.12.2009	595	351	27	105	53	123	287
31.12.2010	513	316	23	91	47	114	238
31.12.2011	487	322	25	96	44	107	215
31.12.2012	534	318	33	91	48	96	266
31.12.2013	573	349	36	127	48	112	250

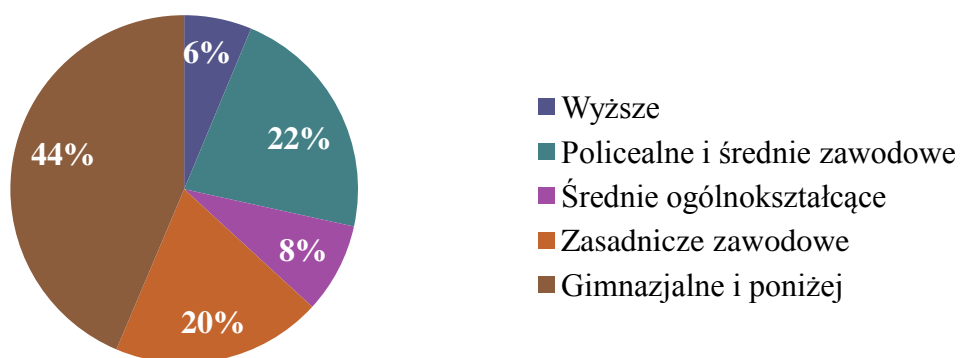
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Rypinie

Wykres 4 Liczba bezrobotnych w latach 2008-2013

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 5 Liczba bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia na stan 31.12.2013r.

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3. Bezpieczeństwo publiczne

Stan bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców Gminy Rypin. Instytucje zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo to Policja oraz Ochotnicze Straże Pożarne. Instytucje te ściśle współpracują ze sobą mając za zadanie zapewnienie bezpieczeństwa publicznego społeczeństwu.

W gminie nie odnotowuje się przestępstw o znacznym ciężarze gatunkowym, a także rażącego naruszenia porządku publicznego podczas trwania imprez masowych. Istotny problem stanowi alkoholizm, przestępczość nieletnich oraz bezpieczeństwo na drogach.

3.2.4. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

Pomoc społeczna

W gminie Rypin zadania pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Celem Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach godności człowieka. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, które GOPS realizował w 2012 roku w ramach obowiązującej ustawy należało:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- dożywianie dzieci w szkołach,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom potrzebującym,
- zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- przyznawania i wypłacania dodatków mieszkaniowych,
- praca socjalna,
- świadczenie usług opiekuńczych.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

- opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- przyznawanie i wypłacanie stypendiów o charakterze socjalnym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową.

Ponadto Ośrodek podejmuje działania w zakresie poradnictwa, aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, opieki nad dziećmi i młodzieżą zagrożoną patologią społeczną oraz kompleksowego zaspakajania potrzeb środowisk wymagających specjalnego wsparcia, poprzez realizację projektów systemowych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując swoje zadania, objął w 2012 roku różnorodną formą pomocy 1231 rodzin. W ramach zadań realizowanych przez Ośrodek, wydatkowany budżet w poszczególnych rozdziałach przedstawia tabela poniżej:

Tabela 8 Wydatkowany budżet w poszczególnych rozdziałach przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie

Wyszczególnienie	Plan [zł]	Realizacja [zł]	w %	Ilość [szt.]
Pomoc społeczna	4.120.370 zł	3.905.295,44 zł	94,78%	x
w tym:				
Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w tym:	x	2.784.680,22 zł	x	x
zasiłki rodzinne wraz z dodatkami.....	x	1.628.119 zł	x	17.979
składkę na ubezpieczenie społeczne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne.....	x	47.638 zł	x	340
fundusz alimentacyjny.....	x	178.806 zł	x	675
świadczenia pielęgnacyjne.....	x	411.806 zł	x	800
zasiłki pielęgnacyjne.....	x	314.109 zł	x	2.053
jednorazowa pomoc z tytułu urodzenia dziecka.....	x	79.000 zł	x	79
koszt obsługi świadczeń rodzinnych.....	x	79.785 zł	x	x
Składki na ubezpieczenia zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz niektóre świadczenia rodzinne	13.924 zł	13.856,14 zł	99,51%	45 osób
Wyplata zasiłków okresowych i pomoc w naturze	180.035 zł	180.035 zł	100%	566 dla 143 osób
Wyplata dodatków mieszkaniowych	30.000 zł	27.166,91 zł	90,56%	29 decyzji
Dotacje na wypłatę zasiłków stałych	104.013 zł	102.555,18 zł	98,60%	27 osób
Wydatki na pokrycie kosztów funkcjonowania GOPS	375.126 zł	343.239,06 zł	91,50%	x
Świadczenia usług opiekuńczych	70.700 zł	62.839,63 zł	88,88%	x
W ramach programu „Posilek dla	442.472 zł	390.923,30 zł	88,35%	916 dzieci

potrzebujących”				
Pozostałe działania z zakresu polityki społecznej (w ramach projektu systemowego „Aktywna integracja w gminie Rypin)	156.219 zł	150.411,58 zł	96,28%	x
Edukacyjna opieka wychowawcza	324.871 zł	322.316,69 zł	99,21%	x
w tym:				
Pomoc materialna o charakterze socjalnym.....	x	299.159,2 zł	x	336 uczniów
Stypendia motywacyjne za wysokie wyniki w nauce oraz osiągnięcia sportowe	x	12.000 zł	x	x
Na realizację Rządowego programu pomocy uczniom w 2012 roku – „Wyprawka szkolna”..	x	23.157,49 zł	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rypinie za 2012r.

Ścisłą współpracę ośrodek utrzymuje z Powiatową Komendą Policji (Dzielnicowy), Kuratorami Sądowymi, gdzie w ramach współpracy realizowany jest gminny program Zespołu Interdyscyplinarnego celu rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie .Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie – Komisją ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, na zasadach pomocniczości, partnerstwa i efektywności poszczególnych rodzajów i form świadczeń pomocy społecznej. Całość zadań realizowało dziewięciu pracowników: dwóch pracowników w świadczeniach rodzinnych, pozostali w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Reasumując pomoc i możliwości finansowe ośrodka, należy stwierdzić, że w pełni realizuje on wciąż rosnące zadania i potrzeby, podejmując działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób, rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ochrona zdrowia

Gmina Rypin nie posiada budynków przychodni lekarskich stanowiących własność gminy. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rypinie oraz Ośrodek Zdrowia w Sadłowie zabezpiecza opiekę medyczną mieszkańców gminy Rypin.

3.2.5. Kultura, edukacja i oświata

Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje 9 świetlic wiejskich w Balinie, Borzyminie, Debianach, Dylewie, Głowińsku, Mariankach, Puszczy Rządowej, Rusinowie i Starorypinie. Imprezy kulturalne, zabawy i festyny organizowane są także w remizach OSP, pełniących jednocześnie funkcje świetlic wiejskich w takich miejscowościach jak: Sadłowie, Stępowie, Kowalkach, Zakroczu, Rypałkach, Godziszewach i Czyżewie.

Działalność kulturalna gminy to funkcjonujące biblioteki i czytelnice. Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Bibliotek Publiczna w Kowalkach, posiadająca swoje filie w Borzyminie i Sadłowie, w których zgromadzono 32.3 tys. woluminów. W skali roku czytelnicy wypożyczają ok. 23.4 tys. woluminów. Zgodnie z danymi z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy biblioteki wypożyczają średnio 24,6 książki w skali roku na 1 czytelnika.

Tabela 9 Biblioteki i czytelnictwo w Gminie Rypin w roku 2012

	2012
Biblioteki i filie	3
Czytelnicy w bibliotekach publicznych	951
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	24,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urząd Statystycznego w Bydgoszczy

Edukacja i oświata

Na obszarze Gminy Rypin działają następujące placówki oświatowe:

Szkoły podstawowe:

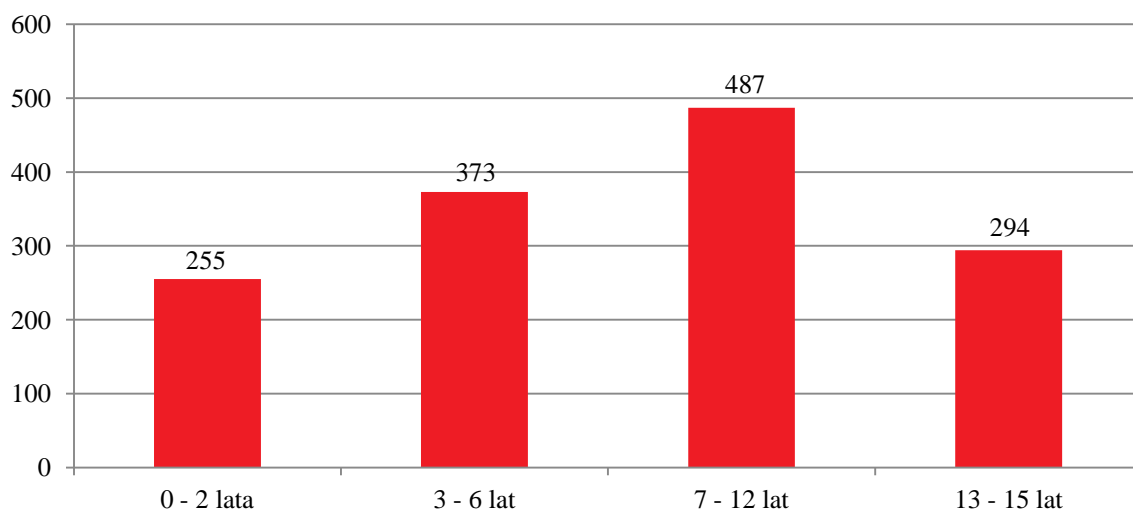
- Szkoła Podstawowa w Borzyminie
- Szkoła Podstawowa w Sadłowie
- Szkoła Podstawowa w Starorypinie Rządowym
- Szkoła Podstawowa w Stępowie
- Szkoła Podstawowa w Zakroczu

Gimnazja:

- Gimnazjum w Kowalkach

Wykres 6 Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne

Zestawienie danych dotyczących edukacji na terenie gminy Rypin prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10 Edukacja w Gminie Rypin

Edukacja	2010/11	2011/12	2012/13
Żłobki ogółem	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach w ciągu roku	-	-	--
Placówki wychowania przedszkolnego	5	6	6
w tym przedszkola	-	-	-
Miejsca w przedszkolach	-	-	-
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	121	162	166
w tym w przedszkolach	-	-	-
Szkoły podstawowe	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	425	413	438
Szkoły gimnazjalne	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	284	258	255
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach:			
Podstawowych	8	7	7
Gimnazjalnych	28	26	26
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach:			
Podstawowych	55	59	60
Gimnazjalnych	10	10	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Obecnie funkcjonuje 9 placówek wychowania przedszkolnego.

W 2012 roku subwencja oświatowa w gminie wyniosła 5307 tys. zł, zaś wydatki na oświatę i wychowanie ukształtowały się na poziomie 6833 tys. zł.

3.2.6. Sport i rekreacja

Zaplecze sportowo – rekreacyjne gminy stanowią w chwili obecnej boiska sportowe i sale gimnastyczne przy szkole podstawowej w Borzyminie, Sadłowie, Starorypinie Rządowym i gimnazjum w Kowalkach oraz przyszkolne boiska sportowe w Stępowie i Zakroczu. Dostępny jest również wybudowany w Kowalkach nowy kompleks sportowy Orlik, a także boisko sportowe Klubu Sportowego GROT Kowalki oraz boiska wiejskie w Balinie, Cetkach, Czyżewie, Dylewie, Mariankach, Godziszewach i Sadłowie.

3.3. Obszar gospodarczy

3.3.1. Działalność gospodarcza i rynek pracy

Według rocznika statystycznego za 2012 rok, na terenie Gminy Rypin zarejestrowane były w krajowym rejestrze urzędowym REGON 366 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 17 w sektorze rolniczym, 63 w sektorze przemysłowym oraz 60 w sektorze budowlanym. Z powyższego podziału wynika, iż na terenie Gminy Rypin zdecydowanie dominuje działalność przemysłowa i budowlana. W roku 2012 zanotowano 909 osób pracujących (243 to kobiety).

Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w podziale na sektory w 2012 r.

Edukacja	Powiat Rypiński	Gmina Rypin
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	3314	366
w tym w sektorze: rolniczym	117	17
przemysłowym	362	63
budowlanym	523	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urząd Statystycznego w Bydgoszczy

Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2012 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Z liczby ogółem					
		Publiczny	Prywatny	Spółki handlowe		Spółki cywilne	Spółdzielnie	Fundacje stowarzyszenia i organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	W tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Powiat Rypiński	3314	160	3154	125	10	171	19	85	2609
Miasto Rypin	1902	94	1808	82	5	118	10	32	1482
Gmina Brzuze	259	14	245	6	-	8	1	13	195
Gmina Rogowo	284	19	265	4	1	6	1	13	224
Gmina Rypin	366	12	354	24	3	22	1	8	292
Gmina Skrwilno	326	10	316	7	1	14	2	13	269
Gmina Wąpielsk	177	11	166	2	-	3	4	6	147

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Z przedstawionych danych wynika, że aktywność gospodarcza w Gminie skoncentrowana jest w sektorze prywatnym. Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności w Gminie – podobnie jak w całym powiecie i w kraju – jest forma osoby fizycznej.

Tabela 13 Procentowy udział podmiotów gospodarczych poszczególnych gmin w ogólnej liczbie podmiotów powiatu rypińskiego. Sta na dzień 31 XII 2012r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Z liczby ogółem					
		Publiczny	Prywatny	Spółki handlowe		Spółki cywilne	Spółdzielnie	Fundacje stowarzyszenia i organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	W tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Powiat Rypiński	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Miasto Rypin	57,3%	58,8%	57,3%	65,6%	50%	69,0%	52,6%	37,6%	56,8%
Gmina Brzuze	7,8%	8,8%	7,8%	4,8%	-	4,7%	5,3%	15,3%	7,5%
Gmina Rogowo	8,6%	11,9%	8,4%	3,2%	10%	3,5%	5,3%	15,3%	8,6%
Gmina Rypin	11,1%	7,5%	11,2%	19,2%	30%	12,9%	5,3%	9,4%	11,2%
Gmina Skrwilno	9,8%	6,3%	10,0%	5,6%	10%	8,2%	10,5%	15,3%	10,3%
Gmina Wąpielsk	5,4%	6,7%	5,3%	1,6%	-	1,7%	21,0%	7,1%	5,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Z analizy danych dotyczących ilości podmiotów gospodarczych w powiecie rypińskim wynika, że gmina Rypin jest najaktywniejszą gminą ziemską spośród wszystkich gmin powiatu. Gmina Rypin wykazuje najwyższą liczbę podmiotów gospodarczych wśród gmin ziemskich, zdecydowanie największą liczbą spółek handlowych oraz 30% odsetkiem spółek z udziałem kapitału zagranicznego w skali całego powiatu. Na uwagę zasługuje również fakt, iż na terenie gminy zarejestrowanych jest 12,9% spółek cywilnych powiatu.

Tabela 14 Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców
	2012	2012	2012	2012	2012
	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.	jed.gosp.
Powiat rypiński	740	62	47	9.3	19
Miasto Rypin	1128	90	65	13.6	19
Gmina Brzuze	476	39	31	5.8	24
Gmina Rogowo	582	54	43	7.4	27
Gmina Rypin	496	56	45	6.4	11
Gmina Skrwilno	531	31	29	7.2	21
Gmina Wąpielsk	430	44	34	5.8	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Na terenie gminy Rypin największymi pracodawcami są:

Tabela 15 Największe zakłady pracy na terenie gminy Rypin (2014 r.)

Nazwa zakładu	Miejscowość	Przedmiot działalności
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe „EMIX”.	Rusinowo	Produkcja koncentratów spożywczych, deserów, paczkowanych produktów żywnościowych.
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe ZALMET W.M.P. Zaleśkiewicz	Rusinowo	Produkcja zbiorników na gaz, regeneracja i legalizacja butli gazowych Zakład Produkcji Betonów Produkcja betonów i wyrobów betoniarskich
GASPOL S.A.	Starorypin	Składowanie i dystrybucja gazu płynnego
Jerzy Kuczmarowski TRIMCO	Marianki	Produkcja wyrobów metalowych
AGMET	Marianki	Usługi cynkowania galwanicznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

3.3.2. Rolnictwo i turystyka

Rolnictwo

Gmina Rypin charakteryzuje się znacznie rozdrobnioną strukturą agrarną. Spośród wszystkich 944 indywidualnych gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa drobne. Grupa gospodarstw o powierzchni 1 – 15 ha użytków rolnych stanowi ponad 63%, a gospodarstwa powyżej 15 ha użytków rolnych stanowią tylko 20% gospodarstw ogółem. Średnia powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego w Gminie Rypin wynosi 11,1 ha.

Na podstawie powszechnego spisu rolnego z 1996 r. w gminie było 1300 indywidualnych gospodarstw rolnych w tym 305 działek rolnych do 1 ha. Na podstawie powszechnego spisu rolnego z 2002 r. w gminie było 1267 indywidualnych gospodarstw rolnych w tym 328 działek rolnych do 1 ha. Aktualnie na terenie gminy działalność rolniczą prowadzi 944 indywidualnych gospodarstw rolnych. Widoczna jest zatem stała tendencja spadkowa liczby gospodarstw indywidualnych.

Dla terenów wiejskich tendencje spadku zatrudnienia w rolnictwie to sygnał, że na obszarach wiejskich należy stworzyć możliwości terenowe pod nowe miejsca pracy związane z działalnością produkcyjną.

Tabela 16 Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą wg grup obszarowych użytków rolnych

Jednostka terytorialna	gospodarstwa rolne											
	ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha razem	1 - 5 ha	1 - 10 ha	1 - 15 ha	5 - 10 ha	5 - 15 ha	10 - 15 ha	5 ha i więcej	10 ha i więcej	15 ha i więcej
	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
Powiat rypiński	3772	483	3289	988	2024	2618	1036	1630	594	2301	1265	671
Miasto Rypin	208	59	149	88	128	141	40	53	13	61	21	8

Gmina Brzuze	610	97	513	159	316	390	157	231	74	354	197	123
Gmina Rogowo	628	18	610	178	370	493	192	315	123	432	240	117
Gmina Rypin	944	163	781	244	464	596	220	352	132	537	317	185
Gmina Skrwilno	905	121	784	215	495	657	280	442	162	569	289	127
Gmina Wąpielsk	477	25	452	104	251	341	147	237	90	348	201	111

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Charakterystyczny dla Gminy jest wysoki, bo aż ponad 90% udział użytków rolnych, z których większość (81,0%) stanowią grunty orne, użytki zielone wypełniają niespełna 19% gruntów w gospodarstwach rolnych.

Tabela 17 Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010r.

Wyszczególnienie	Ogółem	
	w ha	w %
OGÓŁEM.....	10347,57	100,0
użytki rolne.....	9311,27	90,0%
grunty orne.....	7545,49	81,0%
sady.....	77,68	0,8%
łąki.....	743,10	8,0%
pastwiska.....	681,45	7,3%
pozostałe użytki rolne.....	263,55	2,9%
lasy i grunty leśne.....	340,90	3,3%
pozostałe grunty.....	695,40	6,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

W produkcji roślinnej w strukturze zasiewów Gminy dominują uprawy zbożowe – 78,4% wśród których duży udział mają uprawy żyta pszenżyta, pszenicy oraz jęczmienia, owies ma marginalne znaczenie w produkcji zbóż. Udział pozostałych ziemiopłodów jest znacznie niższy, jedynie rośliny pastewne, ziemniaki i buraki cukrowe mają kilkuprocentowy udział w ogólnym areale zasiewów.

Tabela 18 Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w roku 2010

Wyszczególnienie	Ogółem
	w ha
OGÓŁEM.....	7545,49
zboża ogółem.....	5458,25
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi.....	5324,27
strączkowe jadalne ziarno.....	9,32
ziemniaki.....	78,31
buraki cukrowe.....	139,68
rzepak i rzepik.....	260,09
warzywa gruntowe.....	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

Tabela 19 Gospodarstwa domowe z dochodami ze źródeł rolniczych i pozarolniczych

Jednostka	ogółem	z dochodem z działalności	z dochodem z pozarolniczej
-----------	--------	---------------------------	----------------------------

terytorialna	rolniczej		działalności gospodarczej	
	2010	2010	2010	
	gosp. dom.	gosp. dom.	gosp. dom.	
Powiat rypiński	4564	3765	789	
Miasto Rypin	407	208	53	
Gmina Brzuze	801	610	66	
Gmina Rogowo	848	627	279	
Gmina Rypin	960	941	71	
Gmina Skrwilno	1057	903	273	
Gmina Wąpielsk	492	476	47	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Turystyka

Rozwój funkcji turystycznych Gminy powinien się opierać o istniejące zabytki; należy także wykorzystać możliwość rozwoju agroturystyki i turystyki rowerowej oraz obszary położone w okolicach jezior.

Z uwagi na wysokie walory turystyczne wyznaczono szlak turystyczny motorowo – rowerowy o następującym przebiegu:

- z gminy Brzuze droga przez Cetki, Głowińsk, Miasto Rypin, Dylewo i Zakrocz poprzez Puszcę Rządową do wsi turystycznej Urszulewo z odgałęzieniem na Okalewo, Skrwilno, Skudzawy, Modlin w gminie Skrwilno.

Istniejące walory i powiązania funkcyjno-przestrzenne na terenie gminy powinny być wykorzystane w zakresie rozwoju agroturystyki uzupełnionej o turystykę pieszą i rowerową, dla której można wykorzystać istniejące zespoły parkowo-dworskie oraz szlaki historyczne. Warto byłoby również powiązać rozwój turystyki z potencjałem i walorami kulturowymi gminy i na tym oprzeć promocję i budowę produktu turystycznego.

3.4. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego oraz obszar infrastruktury technicznej

Elementami tworzącymi i wpływającymi na stan środowiska, oddziałując na wody powierzchniowe i gruntowe, powietrze atmosferyczne, gleby oraz otoczenie przyrodnicze, są sieci wodociągowe i kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami ścieków. Składowymi są także gospodarka odpadami stałymi oraz wykorzystywane źródła energii, szczególnie w zakresie ogrzewnictwa. Gmina Rypin w zakresie ochrony środowiska posiada już istotne osiągnięcia, chociaż wiele zadań pozostaje w sferze programowania i niezbędnej realizacji.

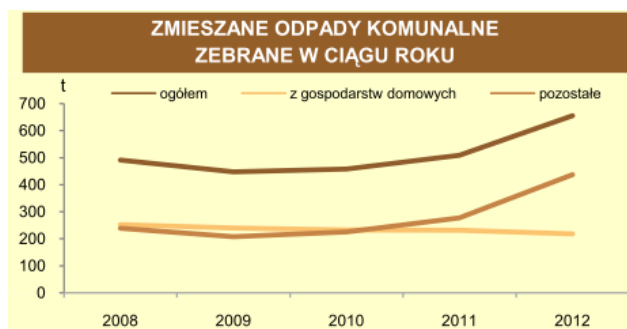

Infrastruktura techniczna natomiast jest tym elementem w układzie urbanistycznym miasta, który spaja wszystkie inne jego składniki w całość. W jej skład wchodzi zarówno wszelkiego rodzaju sieci uzbrojenia terenu, jak również stan układu komunikacyjnego.

3.4.1. Oczyszczalnia ścieków i gospodarka odpadami

Na obszarze gminy nie funkcjonuje żadna komunalna oczyszczalnia ścieków, zrealizowano natomiast 1020 oczyszczalni przyzagrodowych, rozpoczęto budowę sieci kanalizacyjnej, na terenie Gminy wybudowano już sieć kanalizacyjną na trasie Starorypin - miejska oczyszczalnia ścieków w Rypinie oraz skanalizowano Balin, Głowińsk, Ławy, Rusinowo również z odprowadzeniem ścieków do miejskiej oczyszczalni w Rypinie. Bilans zmieszanych odpadów komunalnych zbieranych w ciągu roku prezentuje wykres poniżej.

Wykres 7 Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na przełomie lat 2008-2012

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

W latach 2009-2011 liczba budynków mieszkalnych objętych zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych wzrosła o 120.

3.4.2. Wodociągi i kanalizacja

Zgodnie z informacją uzyskaną z Urzędu Gminy, głównym źródłem zaopatrzenia Gminy w wodę do picia są wody podziemne. Gmina Rypin zwodociągowana jest w ponad 90%. Sieć wodociągowa w gminie w 2012 r. wynosiła 188,2km. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w roku 2012 wyniosły 32,2m³ na 1 mieszkańca.

Sieć kanalizacyjna w gminie w 2012 r. wynosiła 28,7km i tyle samo wynosi długość czynnej sieci kanalizacyjnej. Przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. na stan z 31.12.2012r. liczyły 223 szt. Ścieki odprowadzone siecią

kanalizacyjną w roku 2012 wyniosły 60,2 dam³. Liczba osób korzystającej z sieci kanalizacyjnej w roku 2012 wyniosła 1093 osób.

3.4.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz

Na terenie miasta Rypin znajduje się główny punkt zasilania energetycznego GPZ 110/15 kV o mocy 28 MW z transformatorami 2 x 16 MW. Stacja ta zasilą gminę Rypin w energię elektryczną i pod względem mocy wystarczy dla potrzeb gminy poza 2020 r.

Istnieje możliwość rezerwowego zasilania poszczególnych linii magistralnych 15 kV z sąsiednich stacji 110/15 kV w Lipnie, Brodnicy i Golubiu Dobrzyniu. Obecna sieć zasilająca średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV i nie przewiduje się zmiany napięcia. Pod względem konfiguracji ma układ linii magistralnych z możliwością drugostronnego zasilania. Wszystkie linie terenowe mają możliwość dwustronnego zasilania. Sieć zasilająca magistralna i terenowa jest wystarczająca i nie przewiduje się jej rozbudowy. Istniejąca sieć rozdzielcza 15 kV zasilająca stacje transformatorowe 15/0,4 kV na terenie gminy wykonana jako odgałęzienie od linii magistralnych jest wystarczająca dla potrzeb zasilania w energię elektryczną odbiorców gminy i nie przewiduje się jej rozbudowy w najbliższym czasie.

Przez Gminę Rypin przebiegają linie energetyczne wysokiego napięcia:

- 220 kV – GPZ Włocławek Azoty – GPZ Olsztyn;
- 110 kV – GPZ Rypin do stacji pomp na rurociągu ropy naftowej i dalej do GPZ Lipno;
- 110 kV – GPZ Rypin do GPZ Brodnica.

Na terenie gminy znajduje się 141 stacji transformatorowych o mocy zainstalowanej 8,809 MVA wybudowane w latach 1958-2010.

Przez obszar gminy z północy na południe w kierunku Płocka przez miasto Rypin

W zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki planuje się przedsięwzięcia w zakresie budowy, modernizacji i rozbudowy sieci elektroenergetycznej, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 20 Przedsięwzięcia w zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki na terenie gminy Rypin

Lokalizacja zadania inwestycyjnego	Nazwa/rodzaj zadania inwestycyjnego
Rok 2014	

Rypin Toruńska obw. 200 i 300	(1) poprawa parametrów technicznych, zmniejszenie awaryjności (2) wymiana przewodu AL. na AsXSn z częściową wymianą słupów wymiana przyłączy i zabudowa złącz zintegrowanych.
Rypin Lipnowska 1 obw. 100 i 400	(1) poprawa parametrów technicznych, zmniejszenie awaryjności (2) wymiana przewodu AL. na AsXSn z częściową wymianą słupów wymiana przyłączy i zabudowa złącz zintegrowanych
Rypin Piaski obw. 100 i 200	(1) poprawa parametrów technicznych, zmniejszenie awaryjności (2) wymiana przewodu AL. na AsXSn z częściową wymianą słupów wymiana przyłączy i zabudowa złącz zintegrowanych.
Rypin Piłsudskiego obw. 400 i 500	(1) poprawa parametrów technicznych, zmniejszenie awaryjności (2) wymiana przewodu AL. na AsXSn z częściową wymianą słupów wymiana przyłączy i zabudowa złącz zintegrowanych.
Rypin Prusa	wymiana stacji
Rypin POM p linia nap.	zabudowa rozłącznika ster. radiem
Rypin	zabudowa rozłącznika ster. radiem
Rok 2015	
Rypin Zielona	wymiana stacji
Rok 2017	
Rypin Gazy	(1) poprawa parametrów napięciowych dla stacji Rypin TOS (2) wymiana słupów i zwiększenie przekroju dł. Około 1,7 km
Rok 2018	
Rypin Wolności – GS	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Przepompownia ścieków – PSS	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Sikorskiego - Kościuszki	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Rok 2019	
GS Przepompownia	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Mławska 3 Dworcowa	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Dworcowa - TE	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
Rok 2020	
Rypin Rejon - Sikorskiego	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²
WSPUW – XXX lecia	wymiana kabla HAKnFtA 3x50 mm ²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

Przez Pomorską Spółkę Gazowniczą w obrębie gminy wybudowano gazociąg zasilający średniego ciśnienia relacji Brodnica – Osiek – Rypin. Gazociąg ten stanowi bezpośrednie źródło zasilania dla odbiorcy strategicznego zlokalizowanego na terenie miasta Rypina. Z wymienionego gazociągu prowadzona będzie bezpośrednio gazyfikacja miasta Rypina, a także odbiorców z obszaru gminy Rypin

Komunikacja drogowa

Na terenie gminy Rypin nie występują drogi zaliczane do kategorii dróg krajowych. Sieć drogową w Gminie tworzą drogi kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej.

- 1) drogi wojewódzkie – stanowią one połączenia z innymi miastami w regionie, a więc kształtują tym samym rozwój lokalnej przestrzeni gospodarczej. Przez teren gminy Rypin będą biegły cztery drogi wojewódzkie:

- DW 534 Grudziądz – Wąbrzeźno – Golub Dobrzyń – Rypin,
- DW 557 Rypin – Lipno
- DW 560 Brodnica – Rypin – Sierpc – Bielsk
- DW 563 Rypin – Żuromin – Mława.

W miejscowości Kamionka, na drodze wojewódzkiej Rypin-Sierpc znajduje się wiadukt nad torem kolejowym o nośności 30 ton.

- 2) drogi powiatowe – na terenie Gminy Rypin znajduje się 15 dróg powiatowych (tabela 21).

Tabela 21 Drogi powiatowe na terenie Gminy Rypin

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość km
1	2120 C	Radomin – Gulbiny – Cetki	0,325
2	2205 C	Długie – Rakowo – Cetki	3,009
3	2206 C	Rakowo – Czyżewo - Rusinowo	3,724
4	2118 C	Szafarnia – Wąpielsk - Rypin	3,339
5	2208 C	Sarorypin Rządowy – Rypin	0,229
6	1837 C	Zdroje – Górzno- Starorypin	5,098
7	1841 C	Michałki – Sadłowo	1,870
8	1840 C	Świedziebnia – Zasady - Godziszewy	6,241
9	2209 C	Borzymin – Głowińsk	2,500
10	2210 C	Cetki – Balin	4,186
11	2214 C	Rypin – Pręczi	3,560
12	2215 C	Dylewo – Rogowo	2,304
13	2217 C	Godziszewy – Dylewo	2,917
14	2218 C	Wygoda – Sosnowo	1,415
15	2221 C	Puszcza M – Skrwilno	0,874
Razem			41,591

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

- 3) drogi gminne – na terenie Gminy Rypin istnieje 54 dróg gminnych (tabela 23)

Tabela 22 Drogi gminne na terenie Gminy Rypin

Lp.	Numer drogi	Nazwa odcinka drogi	Długość odcinka drogi [km]
1	120301	Podole – Starorypin Rządowy	2,111
2	120302	Podole – Rypałki	3,599
3	120303	Rypałki – Podole	1,622
4	120304	Rypałki – Rypałki	0,982
5	120305	Stawiska-Linne-Czermin	11,727
6	120306	Sumówko – Rypałki	1,893
7	120307	Sumin – Rypałki	7,089
8	120308	Starorypin Pry – Rypałki	3,246
9	120309	Witkowo – Starorypin Pry	3,246

”Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020”

10	120310	Linne – Iwany	1,070
11	120311	Linne – Sadłowo Nowe – Sadłowo Rum	3,955
12	120312	Zasadki – Sadłowo	1,394
13	120313	Rypin – Linne	2,815
14	120314	Linne – Sadłowo Rum – Zasady	6,602
15	120315	Sadłowo Rumunki – Jasin	2,313
16	120316	Sadłowo – Stępowo	5,635
17	120317	Sadłowo – Sadłowo Nowe	2,377
18	120318	Stępowo – Czermin	1,036
19	120319	Dylewo – Czermin	6,870
20	120320	Godziszewy – Czermin	1,853
21	120321	Godziszewy – Godziszewy	2,145
22	120322	Godziszewy – Kwiatkowo	2,598
23	120323	Zakrocz – Czermin	3,817
24	120324	Kamionka – Skudzawy	1,584
25	120325	Wygoda – Kamionka	0,852
26	120326	Puszcza Miejska – Skudzawy	0,576
27	120327	Puszcza Rządowa – Szczerby	8,247
28	120328	Zakrocz – Dębiany	2,304
29	120329	Pręczi – Dębiany	2,762
30	120330	Dębiany – Borowo	3,517
31	120331	Sikory – Gniazdek	3,197
32	120332	Kowalki – Prątnia	1,909
33	120333	Głowińsk – Kowalki	2,285
34	120334	Kowalki – Prątnia	2,348
35	120335	Kowalki – Kowalki	0,725
36	120336	Kowalki – Lasoty	0,605
37	120337	Kowalki – Nadróż	2,450
38	120338	Balin – Lasoty	3,673
39	120339	Balin – Wręba	1,445
40	120340	Borzymin – Nadróż	1,855
41	120341	Borzymin – Żałe	1,408
42	120342	Głowińsk – Głowińsk	0,800
43	120343	Cetki – Borzymin	1,170
44	120344	Głowińsk – Czyżewo	2,430
45	120345	Głowińsk – Czyżewo	2,049
46	120346	Ławy – Rusinowo	1,895
47	120347	Rusinowo – Rusinowo	1,242
48	120348	Czyżewo – Długie	1,348
49	120349	Rusinowo – Strzygi	1,370
50	120350	Rusinowo – Rusinowo	1,925
51	120351	Rusinowo – Marianki	3,235
52	120352	Iwany – Rypałki	2,132
53	120353	Starorypin Pry – Rypin	1,250
54	120354	Sadłowo Nowe – Sadłowo Rumunki	1,052
Razem			143,735

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rypin

Na terenie gminy nie występują samodzielne trasy przeznaczone wyłącznie dla ruchu rowerów tzw. ścieżki rowerowe. Ruch rowerowy odbywa się po drogach publicznych na

ogólnie przyjętych zasadach ruchu drogowego. W przypadku wyznaczania lub budowy ścieżek rowerowych należy brać pod uwagę wyznaczanie szlaków turystycznych oraz potrzebę budowy chodników dla pieszych jako ciągi pieszo rowerowe.

Parkingi zlokalizowane są głównie przed obiektami użyteczności publicznej jak Urząd Gminy, ośrodek zdrowia, kościoły, szkoły, obiekty turystyczne i pawilony handlowe. Potrzeby gminy w zakresie budowania nowych parkingów przy obiektach użyteczności publicznej nie są jeszcze w pełni zaspokojone.

Komunikacja kolejowa

Przez gminę Rypin przebiega linia kolejowa normalnotorowa, jednotorowa Kutno – Brodnica. Jest to linia jedno – rzędna, nie zelektryfikowana. Kolej ta ma charakter wyłącznie towarowy.

Infrastruktura łączności

Teren Gminy jest obsługiwany przez jednego operatora sieci przewodowej – Telekomunikację Polską S.A. Gmina Rypin leży w zasięgu sieci wszystkich polskich operatorów telefonii komórkowej. Gmina Rypin należy do słabo wyposażonych w infrastrukturę łączności. Głównym zdiagnozowanym problemem jest dostęp mieszkańców do Internetu.

Zasoby mieszkaniowe

W roku 2012 na terenie gminy znajdowało się 1795 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² wynosi 87,5. W samym roku 2012 oddano do użytku 19 mieszkań, w tym wszystkie w budynkach indywidualnych.

Tabela 23 Zasoby mieszkaniowe Gminy Rypin w roku 2012

Wyszczególnienie	Mieszkania	Przeciętnie				
		Liczba izb w mieszkaniu	Liczba osób na		Powierzchnia użytkowa w m ²	
			1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Powiat Rypiński	13511	3,95	3,32	0,84	76,4	23,0
Miasto Rypin	5903	3,74	2,86	0,76	67,8	23,7
Gmina Brzuze	1613	3,89	3,37	0,87	79,9	23,7
Gmina Rogowo	1367	3,94	3,57	0,91	75,8	21,2
Gmina Rypin	1975	4,24	3,73	0,88	87,5	23,4
Gmina Skrwilno	1618	4,32	3,79	0,88	85,8	22,6
Gmina Wąpielsk	1035	4,08	3,98	0,98	85,0	21,4

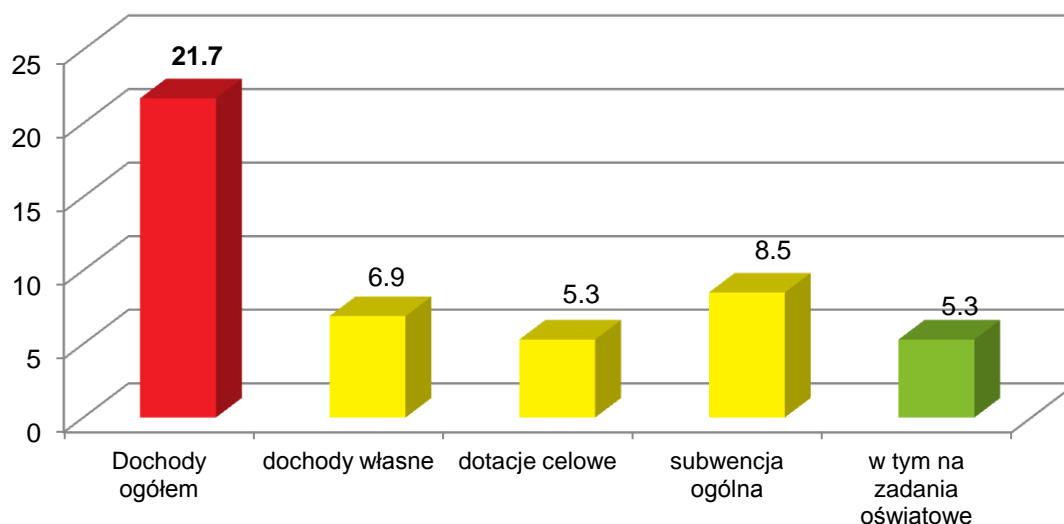

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

4. Finanse samorządu terytorialnego

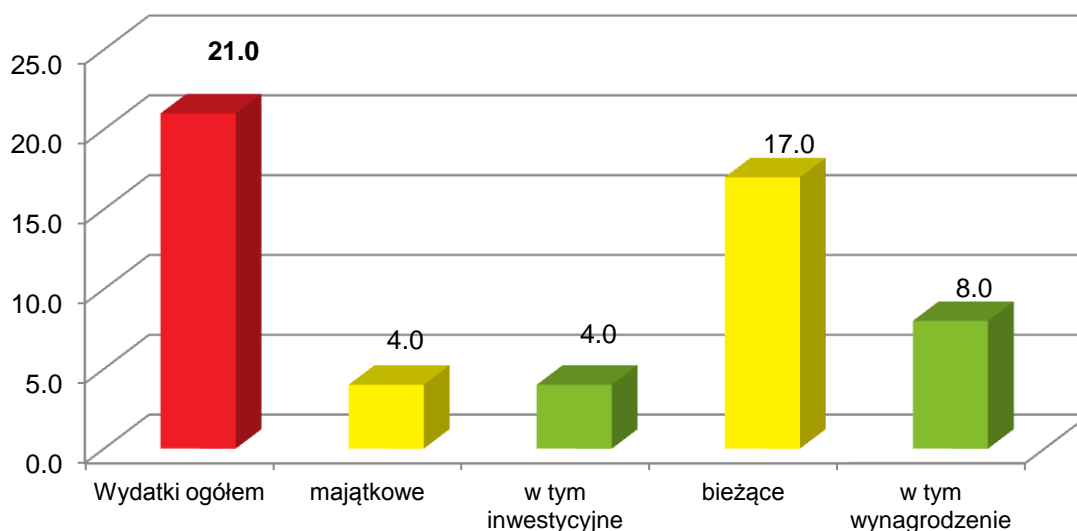
W 2012 roku wydatki budżetu gminy Rypin wynosiły **21025,3 tys. zł**, zaś dochody **21728,7 tys. zł**, co daje dodatnie roczne saldo budżetu. Największy procent wydatków ogółem stanowiły wydatki bieżące, zaś największy udział w dochodach ogółem miała subwencja ogólna z budżetu państwa. Zestawienie wydatków i dochodów z roku 2012 w gminie Rypin obrazują wykresy poniżej.

Wykres 8 Dochody budżetu gminy w 2012 r. w mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Wykres 9 Wydatki budżetu gminy w 2012 r. w mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Dochody

W 2011 r. dochody gminy na 1 mieszkańca wyniosły **2582 zł**, zaś w 2012 r. wzrosły do **2950 zł**.

W 2012r. dochody gminy wyniosły **21,7 mln zł ogółem**, w tym dochody bieżące – **19,9 mln zł**, a dochody majątkowe **1,8 mln zł**. Dochody własne gminy stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy **36,4%**. Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych wyniósł **22,7%**.

Tabela 24 Dochody budżetowe Gminy Rypin w latach 2009 - 2012

Dochody budżetu gminy według działów				
	2009	2010	2011	2012
	w %			
Dochody ogółem	100	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo	2,7	2,8	2,6	5,9
Transport i łączność	5,8	2,7	x	3,2
Gospodarka mieszkaniowa	0,2	0,6	0,9	1,8
Administracja publiczna	0,6	0,6	1,4	0,5
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	x	0,0	x	x
Różne rozliczenia	42,6	39,4	41,7	39,4
Oświata i wychowanie	0,3	0,6	0,0	0,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społ.	18,3	19,1	18,4	16,4
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,4	1,1	1,2	1,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,2	1,1	0,5	0,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	x	0,1	1,9	0,1
Kultura fizyczna	x	3,3	x	x
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	25,3	26,0	28,5	27,9
Pozostałe	2,7	2,7	2,8	2,4

Źródło: Statystyczne Opracowanie własne na podstawie danych z Vademecum Samorządowca 2013, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w 2012 r. wyniosły **1,3 mln zł**.

Wydatki

W 2011 r. wydatki gminy na 1 mieszkańca wyniosły **2695 zł**, zaś w 2012 r. wzrosły do **2854 zł**.

W gminie w 2012 r. **100%** wydatków majątkowych przeznaczono na cele inwestycyjne. Wydatki majątkowe inwestycyjne stanowiły **19%** wydatków budżetu gminy.

Tabela 25 Wydatki budżetowe Gminy Rypin w latach 2009 - 2012

Wydatki budżetu gminy według działów				
	2009	2010	2011	2012
	w %			
Wydatki ogółem	100	100	100	100
Rolnictwo i łowiectwo	6,0	4,5	11,2	11,5
Transport i łączność	19,3	9,1	7,8	9,2
Gospodarka mieszkaniowa	0,5	0,4	0,2	0,7
Administracja publiczna	12,4	12,4	12,2	11,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,6	1,0	0,7	2,7
Różne rozliczenia	x	x	x	x
Oświata i wychowanie	29,8	29,3	32,9	32,5
Pomoc społeczna i pozostałe zadania z zakresu polityki społ.	20,8	20,5	19,9	19,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,5	1,2	1,4	1,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,2	5,3	4,8	5,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2,0	6,5	1,9	3,7
Kultura fizyczna	1,1	8,1	5,1	1,1
Działalność usługowa	1,0	0,7	1,1	0,7
Ochrona zdrowia	0,3	0,4	0,5	0,4
Pozostałe	0,4	0,5	0,3	0,1

Źródło: Statystyczne Opracowanie własne na podstawie danych z *Vademecum Samorządowca 2013*, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

5. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na terenie Gminy

Analiza problemów to kolejny po analizie stanu istniejącego oraz badaniu opinii społeczności lokalnej etap budowania strategii rozwoju Gminy Rypin. Etap ten ma na celu identyfikację problemów. Problemy dotyczą całej gminy Rypin, mają więc charakter globalny.

5.1. Problemy obszaru społecznego

- wykształcenie ludności nie jest wystarczające i odpowiednie do zmieniającego się rynku pracy;
- zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym z jednoczesnym spadkiem osób w wieku produkcyjnym ;
- stale rosnące bezrobocie;

- ograniczony dostęp do specjalistów ochrony zdrowia;
- ograniczony dostęp do opieki przedszkolnej w godzinach popołudniowych;
- brak żłobków i punktów opieki nad dziećmi;
- ograniczone fundusze na zajęcia pozalekcyjne;
- niezadowalająca współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych i społecznych.

5.2. Problemy obszaru gospodarczego

- rynek pracy, wyróżniający się małą różnorodnością i ilością miejsc pracy;
- słaba promocja podmiotów gospodarczych gminy;
- słaba dostępność usług na terenie gminy;
- niska opłacalność towarowej produkcji rolnej;
- nadal zbyt duże zatrudnienie w rolnictwie;
- niedostatecznie rozwinięta baza przetwórstwa rolno-spożywczego;
- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
- brak instytucjonalnego gminnego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, a zwłaszcza rozwoju mikroprzedsiębiorczości;
- nie w pełni wykorzystane walory turystyczno-rekreacyjne;
- niska konkurencyjność produktów lokalnych i regionalnych;
- nieefektywne wykorzystanie terenów pod inwestycje;
- **kluczowym problemem gminy jest brak miejsc pracy i wysokie bezrobocie.**

5.3. Problemy obszaru środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej

- zły stan techniczny dróg oraz ich infrastruktury;
- mała ilość chodników;
- brak ścieżek rowerowych
- słaby stan techniczny infrastruktury mieszkaniowej;
- brak sieci gazowej;
- słaby dostęp do Internetu;
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z terenami przeznaczonymi pod inwestycje;

- niedostateczna ochrona środowiska;
- niska efektywność energetyczna;
- przestarzałe linie przesyłu energii;
- brak planu ochrony środowiska dla gminy.

6. Analiza SWOT

Przydatnym narzędziem badania ogólnej sytuacji gminy jest analiza SWOT. Jest to jednocześnie kompleksowa metoda planowania strategicznego, pozwalająca odpowiedzieć na pytanie: „gdzie jesteśmy”. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter słów angielskich: strengths (mocne strony gminy), weaknesses (słabe strony gminy), opportunities (szanse występujące w otoczeniu), threats (zagrożenia występujące w otoczeniu). Analiza SWOT stała się nieodłącznym elementem procedur zarządzania strategicznego w różnych sferach życia społecznego i gospodarczego oraz w różnych skalach przestrzennych. Najczęściej stosowana jest jako synteza diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju jednostek terytorialnych.

Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze organizacyjnym, społecznym, ekonomicznym, czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny bądź negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany, które zachodzą w jej otoczeniu, co pozwala na identyfikację istniejących, a także przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy pozwala na podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarżających się okazji.

Celem analizy SWOT jest określenie i analiza czynników pod kątem pozytywnego i negatywnego wpływu na rozwój Gminy. Pozwala to wyodrębnić następujące grupy czynników, zjawisk i procesów:

- szanse – pozytywne zewnętrzne (zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju),

- zagrożenia – negatywne zewnętrzne (wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery, utrudnienia dla rozwoju),
- mocne strony – pozytywne wewnętrzne (atuty, walory gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu; gmina sama wpływa na te zjawiska),
- słabe strony – negatywne wewnętrzne (zjawiska ograniczające możliwości rozwoju gminy, na które ona sama ma wpływ. Są one konsekwencją ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji).

Tabela 17 Analiza SWOT – Gmina Rypin

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Obszar społeczny	
<ul style="list-style-type: none">• duży udział ludności w wieku produkcyjnym• aktywność społeczna• chęć do wspólnego działania dla rozwoju gminy• dobra współpraca z miastem Rypin• wysoki poziom kształcenia w placówkach edukacyjnych• silne poczucie tożsamości i więzi lokalnej• potencjał kulturalny mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none">• niski przyrost naturalny• brak organizacji spędzania wolnego czasu na terenie gminy• słaby dostęp do opieki medycznej• migracja zarobkowa• odpływ osób z wyższym wykształceniem
Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	
<ul style="list-style-type: none">• atrakcyjne przyrodniczo tereny• brak na terenie Gminy dużych emiterów zanieczyszczeń środowiska naturalnego• własne ujęcia wody i zwodociągowanie niemalże całej Gminy	<ul style="list-style-type: none">• uciążliwe tradycyjne ciepłownictwo• brak systemu monitoringu środowiska• zły stan dróg• mała liczba chodników i ścieżek rowerowych• nieefektywne wykorzystanie obszarów pod inwestycje bądź jego brak• słabe zagospodarowanie i wykorzystanie terenów rekreacyjnych i turystycznych
Obszar gospodarczy	
<ul style="list-style-type: none">• duża liczba małych i średnich przedsiębiorstw• brak na terenie Gminy dużych przedsiębiorstw sektora przemysłu ciężkiego wymagających restrukturyzacji• duży udział sektora prywatnego w gospodarce	<ul style="list-style-type: none">• brak instytucji wspierania biznesu• brak informacji gospodarczej• rozdrobnione gospodarstwa rolne• ogromna przewaga małych podmiotów gospodarczych (zatrudniających do 5 osób)• brak innowacji w małych gospodarstwach rolnych

SZANSE	ZAGROŻENIA
Obszar społeczny	
<ul style="list-style-type: none">• napływ ludności spoza Gminy wynikający z większego zainteresowania mieszkańców dużych aglomeracji miejskich osiedlaniem się poza miastem• możliwość rozszerzenia katalogu świadczonych usług medycznych o usługi specjalistyczne (okulista, chirurg, itp)• zainteresowanie społeczeństwa zrównoważonym rozwojem• wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie celowości dbałości o zdrowie• przedsiębiorczość, kreatywność i innowacyjność młodego pokolenia• realizacja wspólnych przedsięwzięć samorządu i NGO na rzecz rozwoju postaw obywatelskich i przedsiębiorczych• wykorzystanie istniejących obiektów kulturalnych do promocji turystyki kulturowej	<ul style="list-style-type: none">• starzenie się społeczeństwa Gminy• bardzo mały udział ludności pracujących na własny rachunek• ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast• wzrost bezrobocia• słaba promocja zdrowia
Obszar środowiska naturalnego oraz infrastruktury technicznej	
<ul style="list-style-type: none">• podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w celu ochrony i wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy• wykorzystanie krajowych i zagranicznych środków pomocowych na rozbudowę i modernizację infrastruktury oraz realizację inwestycji proekologicznych przez biznes, samorządy, organizacje pozarządowe• większy zakres stosowania innowacyjnych, energooszczędnych i proekologicznych technologii przez biznes, samorządy, mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• wysokie koszty utrzymania nowo powstałej infrastruktury• degradacja środowiska naturalnego
Obszar gospodarczy	
<ul style="list-style-type: none">• dobrze funkcjonujące firmy różnych branż• wzrost gospodarczy wynikający z polityki rządu wobec podmiotów gospodarczych• polityka podatkowa wobec podmiotów gospodarczych sprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości• integracja społeczna i przestrzenna oraz promocja gospodarcza w ramach powiatu rypińskiego	<ul style="list-style-type: none">• wzrost poziomu cen zwłaszcza w skali regionu• wysoka stopa procentowa w bankach (wciąż drogi kredyt dla przedsiębiorstw)• pasywna polityka państwa w zakresie przeciwdziałania bezrobociu• brak konstruktywnych działań ze strony rządu dotyczących sektora rolniczego• niewykorzystanie przez gminę dostępności

<ul style="list-style-type: none">• środki strukturalne Unii Europejskiej• rozwój tzw. czystego przemysłu• agroturystyka i ekoturystyka• szeroki strumień środków na wsparcie kooperacji przedsiębiorców na lata 2014-2020 finansowanych z UE• środki na technologie proekologiczne	<ul style="list-style-type: none">• funduszy unijnych na wsparcie działań związanych z rozwojem branż objętych specjalizacją regionalną• niewystarczające zabezpieczenie środków finansowych dla gminy w związku z rosnącymi zadaniami samorządów lokalnych• niewykorzystanie obszarów przeznaczonych bezpośrednio pod działalność inwestycyjną
---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz wyników konsultacji społecznych w Gminie Rypin

7. Wizja i misja Gminy Rypin

Wizja rozwoju gminy to pożądany obraz przyszłości jednostki, jej sytuacji gospodarczej i społecznej za kilka lat. Stanowi pewien stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, tj. władze lokalne oraz ich partnerzy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie; określa cel, do jakiego zmierza gmina. Obraz określony zapisami wizji, przewiduje stworzenie warunków do trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy Rypin

WIZJA

Gmina Rypin atrakcyjnym partnerem dla inwestycji gospodarczych i mieszkaniowych oraz ośrodkiem przetwórstwa rolno-spożywczego wykorzystującym potencjał surowcowy i odnawialnych źródeł energii

Wizja gminy sformułowana w ten sposób, skorelowana jest z zaproponowaną ścieżką rozwoju gminy Rypin, opartą o wariant rozwoju inwestycji gospodarczych oraz mieszkaniowych z wykorzystaniem potencjału odnawialnych źródeł energii, co da szansę na zachęcenie inwestorów do otwierania działalności gospodarczej w gminie, co wpłynie na wzrost jej dochodów i poprawę komfortu życia mieszkańców, których część nie będzie musiała szukać pracy poza granicami gminy. Istotną kwestią którą porusza sformułowana wizja jest również rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, zwiększający potencjał gospodarczy gminy, co z kolei zwiększy szansę na zmniejszenie bezrobocia – problemu dość istotnego, z punktu widzenia rozwoju gminy.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Stanowi ona nadrzędny cel funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Określa przede wszystkim rolę władz w procesie rozwoju, ale ma równocześnie integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej. Stanowi jasny przekaz dla turystów i gości, odwiedzających gminę. Zawiera w sobie podstawowe wartości, na których zamierzają koncentrować swoje działania decydenci i mieszkańcy Gminy Rypin.

MISJA

Misją gminy Rypin jest wykorzystywanie aktywności i potencjału społecznego jej mieszkańców do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej, ekonomicznej oraz walorów kulturowych i wypoczynkowych z wykorzystaniem zasad zrównoważonego rozwoju

8. Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020

Po przeprowadzeniu analizy danych zastanych opisujących gminę Rypin, przygotowaniu analizy SWOT wytyczone zostały trzy cele strategiczne zaplanowane do realizacji na lata 2014 – 2020.

Cele strategiczne są w niniejszej strategii rozumiane jako cele główne. Określają „pożądany stan” („punkt docelowy”), jaki planowany jest do osiągnięcia dzięki realizacji strategii w danym obszarze w ściśle określonym horyzoncie czasowym. Pierwszy cel strategiczny jest jednocześnie celem priorytetowym będącym motorem rozwoju pozostałych obszarów funkcjonowania gminy, co jest odzwierciedleniem wybranego scenariusza rozwoju. Można więc stwierdzić, że kolejność celów strategicznych jest równoznaczna z ich wagą.

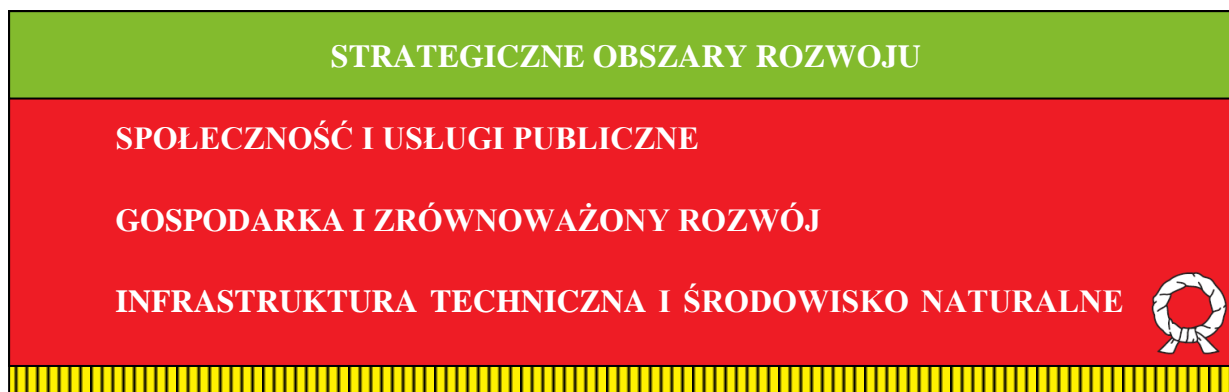
Cele strategiczne realizowane są w wyniku osiągnięcia celów operacyjnych, stanowiących niższy poziom planowania strategicznego. Cele operacyjne obejmują bardziej szczegółowy, węższy obszar interwencji niż cele strategiczne.

Kolejnym poziomem planowania strategicznego są zadania, których realizacja przyczynia się do osiągania celów operacyjnych. Zadania wyszczególnione w niniejszym opracowaniu przypisane zostały do instytucji gminnych odpowiedzialnych za ich realizację.

Wymienione zadania są określone na dużym poziomie ogólności i wymagają dalszego rozplanowania, w miarę potrzeby, rozpisania na projekty lub działania.

Obszary strategiczne wyszczególnione w ramach strategii, wynikają z przyjętej wizji i misji rozwoju Gminy Rypin do 2020 roku. Ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, uznane one zostały za priorytetowe. Wyodrębniono zatem trzy obszary, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

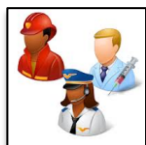

Dla każdego ze strategicznych obszarów rozwoju sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie 2020 roku), który obejmuje kilka celów operacyjnych. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – przykładowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Rypin w perspektywie długofalowej. Strategia nie nazywa konkretnych działań realizacyjnych, ponieważ rzeczywistość społeczna jest wysoce dynamiczna. Tym samym, ich definicja w perspektywie 2020 roku jest bezzasadna. Zarządzanie strategiczne to permanentny proces przygotowywania i prowadzenia działań zmierzających do realizacji pożądanego celu – przy uwzględnieniu istniejących warunków, określonego miejsca i czasu.

Ponadto, by zapewnić kontrolę nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020 stworzono listę rekomendowanych mierników – z podaniem źródła ich uzyskania. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi jedynie propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana.

Schemat 3 Plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 - 2020

OBSZAR SPOŁECZNOŚCI I USŁUG PUBLICZNYCH

• **Cel strategiczny 1:**
Wysoka jakość życia aktywnych mieszkańców oraz dostęp do profesjonalnych i sprawnych usług publicznych opartych na wiedzy, zdrowiu oraz tożsamości i dziedzictwie kulturowym

- Cel operacyjny 1.1:
Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego gminy Rypin oraz jego aktywizacja
- Cel operacyjny 1.2:
Wysoki poziom kształcenia mieszkańców oraz powszechna dostępność edukacji na każdym jej poziomie
- Cel operacyjny 1.3:
Rozwój innowacyjnych usług zdrowotnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie opieki ogólnej i specjalistycznej
- Cel operacyjny 1.4:
Rozwój potencjału kulturowego i oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym opartej na tożsamości i dziedzictwie kulturowym gminy
- Cel operacyjny 1.5:
Wzrost współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a sektorem NGO

OBSZAR GOSPODARKI I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

• **Cel strategiczny 2:**
Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy

- Cel operacyjny 2.1:
Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy
- Cel operacyjny 2.2:
Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa opartego na innowacyjności oraz produktach lokalnych i regionalnych
- Cel operacyjny 2.3:
Rozwój turystyki w oparciu o środowisko kulturowe gminy

OBSZAR INFRASTRUKTURY I ŚRODOWISKA NATURALNEGO

• **Cel strategiczny 3:**
Spójne zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wysoki poziom inwestycji oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego

- Cel operacyjny 3.1:
Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego
- Cel operacyjny 3.2:
Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego
- Cel operacyjny 3.3:
Rozwój w sektorze odnawialnych źródeł energii
- Cel operacyjny 3.4:
Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni inwestycyjnych oraz atrakcyjne warunki mieszkaniowe

OBSZAR STRATEGICZNY I - SPOŁECZNOŚĆ I USŁUGI PUBLICZNE

Cel strategiczny 1:

Wysoka jakość życia aktywnych mieszkańców oraz dostęp do profesjonalnych i sprawnych usług publicznych opartych na wiedzy, zdrowiu oraz tożsamości i dziedzictwie kulturowym

Cel operacyjny 1.1

- Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego gminy Rypin oraz jego aktywizacja

Cel operacyjny 1.2

- Wysoki poziom kształcenia mieszkańców oraz powszechna dostępność edukacji na każdym jej poziomie

Cel operacyjny 1.3

- Rozwój innowacyjnych usług zdrowotnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie opieki ogólnej i specjalistycznej

Cel operacyjny 1.4

- Rozwój potencjału kulturowego i oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym opartej na tożsamości i dziedzictwie kulturowym gminy

Cel operacyjny 1.5

- Wzrost współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a sektorem NGO

Cel strategiczny 1 - Wysoka jakość życia aktywnych mieszkańców oraz dostęp do profesjonalnych i sprawnych usług publicznych opartych na wiedzy, zdrowiu oraz tożsamości i dziedzictwie kulturowym

Podstawowym celem działań projektowanych w ramach niniejszego celu strategicznego jest podniesienie kapitału ludzkiego i społecznego gminy, a także zapewnienie wysokiego standardu usług publicznych dla mieszkańców gminy. Rozwój społeczny jest jednym z największych wyzwań rozwoju lokalnego, a w Strategii modernizacji regionu odgrywa kluczową rolę, bowiem niezbędnymi warunkami jej powodzenia jest zasadnicza zmiana postaw społecznych mająca na celu zwiększenie poziomu kompetencji, wiedzy, umiejętności, zwiększenie poziomu aktywności i zaangażowania społecznego.

Cel operacyjny 1.1 - Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego gminy Rypin oraz jego aktywizacja

Konieczność podniesienia poziomu kapitału ludzkiego i społecznego wynika z kontekstu zewnętrznego, uwarunkowań cywilizacyjnych oraz rosnącego umiędzynarodowienia coraz większej liczby obszarów życia społecznego i gospodarczego. Rozwój regionu wymaga zatem zasobów ludzkich posiadających kompetencje umożliwiające efektywną współpracę i rywalizację w przestrzeni lokalnej, krajowej oraz międzynarodowej.

W ramach aktywizacji mieszkańców dostrzega się potrzebę kreowania i wspierania liderów na płaszczyźnie edukacji regionalnej – rolę takich liderów pełnić mogą nie tylko jednostki, ale także instytucje (np. szkoły, ośrodki kultury), które w ramach swojej działalności statutowej będą uwzględniać te aspekty. Popierana powinna być idea solidarności międzypokoleniowej i międzyludzkiej, poprzez dążenie do zapewnienia takich samych warunków rozwoju dla wszystkich, niezależnie od miejsca zamieszkania, wieku, sprawności. Działania winny dotyczyć poprawy dostępności i funkcjonalności usług bazy publicznych oraz przestrzeni publicznych, celem stworzenia przyjaznego otoczenia dla wszystkich, w tym także osób starszych, rodziców z dziećmi i niepełnosprawnych.

Tabela 26 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.1

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Stworzenie i rozwój gminnego zespołu liderów aktywności lokalnej	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Konkursy własne gminy, granty i konkursy dla NGOs, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój, Konkursy inne
Stworzenie gminnego programu rozwoju i wspierania systemu usług publicznych	Gmina Rypin	Instytucje Otoczenia Biznesu – organizacje samorządowe funkcjonujące a terenie gminy	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego, PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój
Stworzenie gminnego programu aktywizacji mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży	Gmina Rypin	Instytucja Otoczenia Biznesu, Szkoły	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego, PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój
Tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności	Gmina Rypin	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne, RPO, Granty i konkursy MEN, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, PROW 2014-2020, Granty i konkursy MOŚ i NFOŚiGW

Cel operacyjny 1.2 – Wysoki poziom kształcenia mieszkańców oraz powszechna dostępność edukacji na każdym jej poziomie

Kapitał ludzki rozumiany jest jako potencjał zawarty w każdym człowieku oraz w całej społeczności, na który składa się wiedza, umiejętności, doświadczenie oraz zdolność do aktywnego i kreatywnego działania. Wartość kapitału ludzkiego można wzmacniać

poprzez inwestowanie w rozwój człowieka, poprzez podejmowanie działań edukacyjnych formalnych jak i nieformalnych.

Zaplecze edukacji podstawowej i gimnazjalnej w gminie Rypin oceniane jest przeciętnie. Z tego powodu warto rozwijać obszar edukacji, związany z funkcjonowaniem placówek oświatowych. Aby zapewniać dzieciom i młodzieży pochodzącej z terenów obszarów wiejskich równy start w edukację ponad podstawową, czy ponad gimnazjalną należy poprawiać warunki kształcenia poprzez modernizację i rozbudowę wyposażenia infrastruktury oświatowej, a także urozmaicać ofertę edukacyjną poprzez organizowanie zajęć dodatkowych w formie kół zainteresowań oraz zajęć wyrównawczych. Swoje działania Gmina Rypin mogłaby również nakierować na przygotowanie do profilowanego szkolnictwa zawodowego. Ważnym aspektem jest również powstanie przedszkola publicznego na terenie gminy.

Upowszechnianiu kształcenia ustawicznego, czyli realizowanego przez całe życie sprzyjać może funkcjonująca w gminie infrastruktura. Szkoły i świetlice wiejskie z powodzeniem mogą stać się miejscem, w którym organizowane mogą być kursy zawodowe, szkolenia, kursy językowe skierowane do młodzieży, dorosłych i seniorów.

Deficyt opieki żłobkowej widoczny na terenach gminy Rypin, generuje trudności w powrocie na rynek pracy młodych rodziców, zwłaszcza matek, wpływa również na zmniejszanie szans edukacyjnych dzieci nie dając im możliwości rozwoju kompetencji zdobywanych podczas zajęć i poprzez kontakt z równolatkami. Rozwiązaniem problemu mogą być działania wspierające merytorycznie i informacyjnie mieszkańców gminy lub okolic, którzy chcą zakładać i prowadzić prywatne punkty żłobkowe.

Tabela 27 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.2

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowej oraz rozwój wyposażenia placówek oświatowych.	Gmina Rypin	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Stworzenie sprzyjających warunków do powstania przedszkola publicznego na terenie gminy.	Gmina Rypin	-	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Wspieranie prywatnych inicjatyw tworzenia punktów żłobkowych.	Gmina Rypin	-	Środki własne gminy
Tworzenie i realizacja programów zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych w szkołach.	Gmina Rypin	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Stworzenie gminnego ośrodka doradztwa i kształcenia zawodowego dzieci i młodzieży wraz z procedurami dotyczącymi zasad badania preferencji zawodowych dzieci i młodzieży lub predyspozycji do dalszych kierunków kształcenia.	Gmina Rypin	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Granty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Regionalne Programy Operacyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego, granty i konkursy Ministerstwa Edukacji, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój
Doposażenie ośrodków edukacji w nowoczesne urządzenia i systemy wspomagające edukację (np. tablice interaktywne)	Gmina Rypin	Szkoły będące jednostkami organizacyjnymi gminy	Regionalne Programy Operacyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego, granty i konkursy Ministerstwa Edukacji, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój

Cel operacyjny 1.3 – Rozwój innowacyjnych usług zdrowotnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie opieki ogólnej i specjalistycznej

Promocja zdrowia oraz związana z nią specjalistyczna opieka lekarska to ważny aspekt życia społecznego. Działania służące podnoszeniu poziomu usług zdrowotnych, zarówno usług podstawowych jak i specjalistycznych to szansa na zmniejszenie problemów zdrowotnych mieszkańców.

Tabela 28 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.3

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Poprawa dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym.	Gmina Rypin	Ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie zdrowia.	Gmina Rypin	ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki prywatne

Wspieranie i promocja badań profilaktycznych.	Gmina Rypin	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Powiat rypiński, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Rozwój ochrony zdrowia w placówkach edukacyjnych.	Gmina Rypin	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe, szkoły	Budżet gminy, środki zewnętrzne, środki prywatne
Promocja, kształtowanie i pobudzanie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania.	Gmina Rypin	Placówki Ochrony Zdrowia, szkoły, Gminna Biblioteka Publiczna	Budżet gminy, fundusze Unii Europejskiej, Konkursy Ministerstwa Zdrowia

Cel operacyjny 1.4 – Rozwój potencjału kulturowego i oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym opartej na tożsamości i dziedzictwie kulturowym gminy

Niezwykle duża odpowiedzialność w realizacji zamierzeń zawartych w celu operacyjnym 1.4 spoczywać będzie na sektorze usług publicznych, zwłaszcza lokalnych instytucjach kultury, które poprzez zmianę profilu działalności, staną się placówkami rozwoju społecznego i katalizować będą pozytywne zmiany na obszarze gminy Rypin. Ważnym zagadnieniem jest przystosowanie sfery usług publicznych do zmieniającej się struktury wieku, tak by były one dostępne i atrakcyjne dla wszystkich pokoleń.

Zmiany w obrębie usług kulturalnych dotyczyć powinny funkcjonowania lokalnych placówek kultury (w tym rozbudowanej sieci świetlic wiejskich), które winny przekształcić się w lokalne placówki rozwoju społecznego („orliki kultury”). Należałoby poszerzyć rodzaj prowadzonej przez nie działalności, tak by angażowały i integrowały większość lokalnych społeczności, a poprzez wprowadzenie dodatkowej oferty umożliwiającej aktywizację społeczną (np. w zakresie edukacji obywatelskiej, edukacji w zakresie nowoczesnych technologii, wprowadzanie pewnych form usług opiekuńczych, prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, prowadzenie bibliotek, przybliżanie historii i kultury regionu, a nawet –

prowadzenie form opieki przedszkolnej), placówki te stanęłyby się centrami rozwoju społecznego, „transferującymi” innowacyjność w życiu codziennym na poziomie lokalnym.

Tabela 29 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.4

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury i świetlic wiejskich	Gmina Rypin	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Rypin	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Organizacja imprez kulturalnych propagujących kulturę i tradycję wsi	Gmina Rypin	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Rypin	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Organizacja dodatkowych zajęć i kół zainteresowań w dziedzinie kultury	Gmina Rypin	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Rypin	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
Promocja inicjatywy kulturalnej „Obcowania ze sztuką”	Gmina Rypin	Ośrodki Kultury na terenie Gminy Rypin	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Cel operacyjny 1.5 – Wzrost współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a sektorem NGO

W ramach realizacji niniejszego celu operacyjnego bardzo ważna jest organizacja współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a sektorem NGO, a przede wszystkim zrozumienie, że przekazanie realizacji części zadań własnych służy wzmocnieniu interesów lokalnej społeczności i nie powinno być postrzegane jako konkurowanie samorządu gminnego z sektorem pozarządowym.

Tabela 21 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.5

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Współpraca, wspieranie (instytucjonalne, organizacyjne, merytoryczne, finansowe, itd.) i inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych i instytucji obywatelskich oraz wzmocnianie procesów integracji.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Wypracowanie i wdrożenie sprawnego i skutecznego modelu współpracy urzędu gminy z organizacjami pozarządowymi w zakresie powierzania zadań własnych	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Współpraca międzysektorowa, w tym m.in. zlecenie podmiotom niepublicznym realizacji zadań publicznych.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Współpraca międzygminna – wspólne projekty w nowej perspektywie finansowej.	Gmina Rypin	Gminy – partnerzy	Budżety gmin, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny)
Wzrost zaangażowania pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych w tworzeniu współpracy na linii gmina – organizacje oraz organizacji między sobą	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne

**OBSZAR STRATEGICZNY II - SPOŁECZNOŚĆ I USŁUGI
PUBLICZNE**

Cel strategiczny 2:

Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy

Cel operacyjny 2.1

- Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy

Cel operacyjny 2.2

- Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na innowacyjności oraz produktach lokalnych i regionalnych

Cel operacyjny 2.3

- Rozwój turystyki w oparciu o środowisko kulturowe gminy

Cel strategiczny 2 - Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy

Podstawowym i bezpośrednim celem działań projektowanych w ramach celu strategicznego „Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy” jest zwiększenie liczby miejsc pracy, a więc ograniczenie bezrobocia poprzez aktywne działania związane z poprawą warunków tworzenia miejsc pracy i zwiększania zatrudnienia, ale celem pośrednim jest także rozwój przedsiębiorczości, rozumiany zarówno jako zwiększanie liczby zarejestrowanych podmiotów, jak i zwiększanie potencjału podmiotów już funkcjonujących w sektorze rolno-spożywczym i około rolniczym.

Cel operacyjny 2.1 - Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy

Kluczową cechą kształtującą konkurencyjność gospodarczą regionu jest ich zdolność mieszkańców do podejmowania pracy. Zależy to z jednej strony od przedsiębiorczości (zdolności do samo zatrudnienia) oraz zatrudnialności (zdolności do korzystania z ofert, adaptacyjność na rynku pracy). Realizacja tego celu wymaga szeregu działań wzmacniających potencjalnych przedsiębiorców i pracowników oraz tym samym stwarzających możliwości do zwiększenia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

W rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Rypin, oprócz wsparcia instytucjonalnego realizowanego przez ośrodki doradztwa, bardzo istotna może być także działalność sektora pozarządowego który może generować przedsiębiorczość poprzez animatorów („instruktorów”) - katalizujących zaangażowanie społeczne. Mogą i powinni oni pełnić funkcje szkoleniowe, doradcze, koordynujące (a więc pewne formy inkubacji przedsiębiorczości), do których powinni być przygotowywani w ramach szkoleń adresowanych do NGO, które zostały wyznaczone jako działania w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020.

Tabela 30 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.1

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Stworzenie gminnego programu rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców wraz ze wskazaniem dofinansowań projektów oraz inkubatora młodych przedsiębiorców	Gmina Rypin	Instytucja Otoczenia Biznesu, Szkoły	PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój
Uruchomienie gminnego ośrodka doradztwa i inkubacji przedsiębiorczości	Organizacje pozarządowe	Gmina Rypin	PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój, inne konkursu Unii Europejskiej
Opracowanie systemu szkoleń rozwijających pozazawodowe umiejętności na rynku pracy i w biznesie oraz łączących umiejętności twarde z miękkimi	Organizacja pozarządowa	Gmina Rypin	PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój, inne konkursu Unii Europejskiej
Rozwój przedsiębiorczości związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym	Gmina Rypin	Instytucja Otoczenia Biznesu, Szkoły	PROW 2014-2020, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój

Cel operacyjny 2.2 - Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na innowacyjności oraz produktach lokalnych i regionalnych

Podstawowym celem działań wyznaczonych w ramach celu operacyjnego „Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na innowacyjności” jest kompleksowy rozwój sektora rolno-spożywczego, obejmującego zarówno działalność rolniczą, jak i przetwórczą – zarówno w aspekcie produkcji żywności, jak i wykorzystania produkcji rolniczej na inne cele (np. energetyczne). Służyć temu mogą nowoczesne i innowacyjne rozwiązania w ramach całego łańcucha powiązań produkcyjnych ale także racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, w tym ochrona jej najcenniejszych zasobów przed użytkowaniem

pozarolniczym. Pośrednimi celami wyznaczonego celu są: stworzenie nowych miejsc pracy w sektorach pozarolniczych na bazie kooperacji z rolnictwem (a więc wzrost dobrobytu mieszkańców dzięki aktywizacji gospodarczej), wzmocnienie pozycji producentów żywności gminy Rypin oraz wykreowanie marki gminy w zakresie produkcji żywności. Zapewnienie funkcjonowania nowoczesnego sektora rolno-spożywczego w ramach realizacji niniejszego celu można osiągnąć poprzez kilka rodzajów interwencji, obejmujących złożony proces i powiązania produkcji rolnej, przetwórstwa, marketingu i sprzedaży oraz doradztwa. W tym łańcuchu powiązań istnieją szczególnie korzystne warunki dla powiązań w ramach klastra, który z kolei może mieć duży wpływ na efektywność produkcji żywności.

Tabela 31 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.2

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Stworzenie gminnego programu rozwoju zrównoważonego rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego	Organizacja pozarządowa	Producenci rolni z terenu gminy, Powiat rypiński, instytucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe, ośrodek doradztwa rolniczego, Gmina Rypin, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2014-2020
Kreowanie i promocja markowych produktów rolnych i ekologicznych.	Gmina Rypin	Producenci rolni z terenu gminy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Powiat rypiński, instytucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego, organizacje branżowe (rolnicze, turystyczne) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, rozwój regionalny)
Wsparcie wytwarzania wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych (np. produktów wytwarzanych metodami ekologicznymi czy tradycyjnymi – z lokalnych surowców i zasobów).	Gmina Rypin	Producenci rolni z terenu gminy, Powiat rypiński, instytucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich)

Implementacja i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w sektorze rolno –spożywcym.	Institucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego	Gmina Rypin, producenci rolni z terenu gminy, organizacje branżowe (rolnicze) oraz pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój obszarów wiejskich, innowacje)
Uczestnictwo w sieci „krótkich” łańcuchów dostaw żywności.	Gmina Rypin	Producenci rolni z terenu gminy, Lokalni przetwórcy	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2013-2020
Stworzenie gminnego programu poprawy ekonomiki gospodarstw rolnych.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe, Producenci rolni z terenu gminy, Lokalni przetwórcy	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2013-2020
Stworzenie programu rozwoju usług około rolniczych oraz powiązań kooperacyjnych z przetwórstwem rolno – żywnościowym.	Gmina Rypin	Powiat rypiński, instytucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego, organizacje branżowe (rolnicze, ekologiczne) oraz pozarządowe, gospodarstwa rolne	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2013-2020
Organizacja cyklicznego forum gospodarczego branż rolniczych i około rolniczych regionu z udziałem UG, przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu.	Organizacja pozarządowa	Gmina Rypin, Producenci rolni z terenu gminy, Lokalni przetwórcy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2014-2020
Organizacja i rozwój targów branżowych i spotkań brokerskich z rolnikami i przetwórcami z innych regionów i państw.	Organizacja pozarządowa	Gmina Rypin, Producenci rolni z terenu gminy, Lokalni przetwórcy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Konkursy własne gminy, PROW 2014-2020
Opracowanie programu wsparcia dla sektora rolno-spożywczego oraz tworzenie grup producenckich.	Organizacja pozarządowa	Inne organizacje pozarządowe, Producenci rolni z terenu gminy, Lokalni przetwórcy, Gmina Rypin	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2014-2020, inne programy Unii Europejskiej

Cel operacyjny 2.3 - Rozwój turystyki w oparciu o środowisko kulturowe gminy

Główną ideą działań wyznaczonych w ramach celu operacyjnego 2.3 „jest zbudowanie identyfikacji regionalnej mieszkańców oraz rozpoznawalnego i pozytywnie postrzeganego wizerunku gminy na zewnątrz przyczyniającego się do rozwoju turystycznego regionu.

W ramach realizacji niniejszego celu operacyjnego należałoby rozwijać markowe produkty turystyczne integralne z koncepcją markowego produktu turystycznego województwa kujawsko-pomorskiego opartego na promocji „tożsamości i dziedzictwa”, wykorzystując regionalne szlaki turystyczne oraz podążać za aktualnymi trendami w turystyce i rekreacji, czego wyrazem ma być rozwój turystyki związanej z dziedzictwem kulturowym, czy np. rozwój geocachingu. Należałoby również dokonać waloryzacji przestrzeni oraz produktów turystycznych regionu.

Budowanie tożsamości regionalnej jest procesem złożonym i długofalowy, wymagający działań kompleksowych, skierowanych do wszystkich mieszkańców. Istotną rolę w tym zakresie odgrywa edukacja, stąd wśród pierwszych działań należałoby opracować i wdrożyć regionalnego programu służącego nabywaniu wiedzy o gminie, a także przygotować zgodnych z wyznaczonym programem materiałów z zakresu edukacji regionalnej dla przedszkoli i szkół gimnazjalnych. Wśród działań bardzo szczegółowych proponuje się przykładowo przygotowanie i upowszechnienie form edukacyjnych sprzyjających budowie tożsamości regionalnej oraz budowę tożsamości poprzez sport (wybór lokalnych dyscyplin sportu, promowanych w szkołach i wspieranych w klubach sportowych).

Dziedzictwo gminy, wymaga zachowania (m.in. tradycyjnej kultury wiejskiej, ginących zawodów oraz powstających drobnych kolekcji), odpowiedniej ekspozycji, poprawy dostępności, a także prezentacji w atrakcyjnej dla różnych osób formie.

Tabela 32 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.3

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju gminy.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, usługodawcy, konsultanci zewnętrzni	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Inwentaryzacja zasobów turystycznych gminy wraz z przeprowadzeniem analizy SWOT i ustaleniem priorytetów interwencji.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, usługodawcy, konsultanci zewnętrzni	Budżet gminy, środki zewnętrzne
Wykorzystanie w działaniach turystycznych lokalnego dziedzictwa kulturowego – stworzenie gminnego ośrodka promocji lokalnego dziedzictwa oraz obcowania ze sztuką (wykorzystanie zasobów pałacu w Sadłowie)	Gmina Rypin	Przedsiębiorcy, Organizacje pozarządowe	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, Konkursy Ministerstwa Sportu i Turystyki, PROW 2014-2020
Stworzenie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego – rozwój gminnego centrum twórczości lokalnej np. Gminna Izba Produktu lokalnego i tradycyjnego - żywnościowego, nieżywnościowego i turystycznego (wykorzystanie zasobów pałacu w Sadłowie)	Gmina Rypin	Gminne świetlice, Organizacje pozarządowe	Konkursy własne gminy, granty i konkursy dla NGO's, Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Program Operacyjny Wiedza, Edukacja Rozwój, PROW 2014-2020, Program LEADER, Konkursy inne
Współpraca międzygminna w zakresie spójnego i jednorodnego systemu promocji, współpraca z partnerami prywatnymi i pozarządowymi w zakresie rozwoju turystyki kulturowej	Gmina Rypin	Gminy – partnerzy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, usługodawcy	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny)
Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi.	Gmina Rypin	Media lokalne i regionalne	Budżet gminy
Promocja obszarów o wybitnych walorach kulturowych oraz działań propagujących kulturę gminy (np. powstanie strony internetowej Koła Gospodyń Wiejskich)	Gmina Rypin	Gminne świetlice, organizacje związane z ochroną zabytków Gminna Biblioteka Publiczna	Granty i konkursy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, RPO, PROW 2014-2020

**OBSZAR STRATEGICZNY III - SPOŁECZNOŚĆ I USŁUGI
PUBLICZNE**

Cel strategiczny 3:

Spójne zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wysoki poziom inwestycji oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego

Cel operacyjny 3.1

- Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego

Cel operacyjny 3.2

- Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego

Cel operacyjny 3.3

- Rozwój w sektorze odnawialnych źródeł energii

Cel operacyjny 3.4

- Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni inwestycyjnych oraz atrakcyjne warunki mieszkaniowe

Cel strategiczny 3 – Spójne zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wysoki poziom inwestycji oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego

Wysoki standard infrastruktury, tak drogowej, komunikacyjnej jak i komunalnej pozwala zapewnić wysoką jakość życia w gminie. Zmodernizowane, bezpieczne drogi, sprawnie działająca komunikacja zbiorowa, chodniki i sprawnie działające oświetlenie w każdej wsi, wpłyną na poczucie zadowolenia mieszkańców z życia w gminie. Racjonalne rozplanowanie przestrzenne inwestycji, zabudowań, szlaków komunikacyjnych, a także podnoszenie estetyki gminy przekłada się na odczuwany przez mieszkańców komfort życia w gminie.

Cel operacyjny 3.1 – Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego

W rejonach występowania terenów o wysokiej przydatności dla rolnictwa, do których zalicza się gmina Rypin, konieczna jest ich ochrona jako nieodtworzalnego zasobu dla prowadzenia działalności gospodarczej, zarówno rolniczej, jak i pozarolniczej (ze szczególnym naciskiem na przetwórstwo żywności). Narzędziem istotnym do realizacji wyznaczonego celu operacyjnego 3.1 w zakresie planowania przestrzennego będzie poprawa stanu infrastruktury technicznej gminy w tym w szczególności dróg technologicznych, dostarczania wody, energii elektrycznej, gazu oraz Internetu i sieci szerokopasmowej jako elementów niezbędnych do funkcjonowania nowoczesnego rolnictwa.

Istotne znaczenie dla codziennej mobilności, ma również rozwój dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych – pozwalających na bezpieczne dojazdy do pracy, szkół i węzłów przesiadkowych transportu publicznego.

Tabela 33 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.1

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Współpraca z zarządcami dróg powiatowych i wojewódzkich w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej na terenie gminy.	Gmina Rypin	Powiat rypiński, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Budżet powiatu, budżet regionalny, centralny, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny), budżet gminy

Rozwój i odbudowa sieci melioracji	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	WFOŚ i GW Toruń, NFOŚ i GW, Budżet gminy, Gminna Spółka Wodna, PROW 2014-2020, inne
Rozwój Internetu oraz sieci szerokopasmowej	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	Budżet gminy, kapitał prywatny, Program Infrastruktura i Środowisko
Gazyfikacja terenu gminy	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych, mieszkańcy gminy	Budżet gminy, dotacje celowe, NFOŚ i GW, RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Budowa dróg rowerowych oraz ścieżek pieszo-rowerowych	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	Budżet gminy
Zwiększanie liczby chodników i ich modernizacja	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	Budżet gminy
Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego poprzez wykorzystanie nowych technologii energooszczędnych (np. LED)	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	Budżet gminy, środki zewnętrzne

Cel operacyjny 3.2 – Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego

Zapewnienie dobrego stanu środowiska naturalnego jest jednym z istotniejszych obszarów działania jednostki samorządu terytorialnego jaką jest gmina. Mieszkańcy lepiej czują się w gminie o czystym, zadbanym, pozbawionym zanieczyszczeń środowisku. Walory przyrodnicze i środowiskowe mogą być atutem, który zachęci turystów do odwiedzania gminy, a potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na jej obszarze. Ważną kwestią jest również promocja i edukacja proekologiczna wśród mieszkańców gminy.

Jedną z potrzeb w zakresie niniejszego celu operacyjnego jest konieczność weryfikacji zasad funkcjonowania obszarów chronionych oraz flory i fauny objętych ochroną, w celu zwiększenia ich funkcjonalności i jednocześnie zmniejszyć ograniczenia powodowanych przez restrykcje wynikające z obowiązującego katalogu zakazów na obszarze ochrony przyrody. Instrument taki pozwoli na kompensację gminie ubytków w dochodach własnych wynikających z ograniczeń w możliwościach rozwojowych.

Tabela 34 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.2

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Poprawa przyrodniczych warunków realizacji produkcji rolnej	Gmina Rypin	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny, rozwój obszarów wiejskich, ministerialne na rozwój infrastruktury OZE),
Wspieranie i promocja inicjatyw społecznych w sferze ochrony środowiska przyrodniczego	Organizacja pozarządowa	Gmina Rypin	Granty konkursowe, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, granty Ministerstwa Edukacji Narodowej, RPO, granty Ministerstwa Środowiska,
Prowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej oraz tworzenie planów ochrony przyrody	Gmina Rypin	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Budżet gminy, środki zewnętrzne, NFOŚ
Stworzenie planu ochrony zasobów rolnych przed inwazją zewnętrzną żyjącej na terenie gminy fauny	Gmina Rypin	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Nadleśnictwa	Budżet gminy, środki zewnętrzne, NFOŚ

Cel operacyjny 3.3 - Rozwój w sektorze odnawialnych źródeł energii

W kierunkach działań z realizacją niniejszego celu operacyjnego wyróżniono kilka specyficznych dla gminy Rypin rodzajów przedsiębiorczości, dla których na terenie gminy prognozuje się szczególnie korzystne warunki rozwoju, lub też uznaje się je za istotny niewykorzystywany obecnie w pełni potencjał endogeniczny. Przede wszystkim wskazuje się na możliwość szerokiego rozwoju przedsiębiorczości związanej z sektorem odnawialnych źródeł energii – zwłaszcza w dziedzinie biomasy. Dostrzega się możliwość klastrowania łańcucha produkcyjnego obejmującego produkcję biomasy, jej przystosowanie do celów energetycznych, handel (zarówno paliwem, jak i systemami energetycznymi) oraz serwis urządzeń energetycznych. Ocenia się, że na terenach gminy przedsięwzięcia te mogą generować pewną liczbę miejsc pracy (lokalnie – istotną dla poprawy sytuacji na rynkach pracy), jednak niezbędne są działania uruchamiające wskazany powyżej system wzajemnego napędzania popytu i podaży w tej branży.

W ramach realizacji wyznaczonego celu operacyjnego 3.3 zwiększającego efektywności energetycznej i pozyskania energii z niskoemisyjnych źródeł szczególnie istotne są kwestie rozwoju energooszczędnego budownictwa oraz spełnianie minimalnych wymogów takich jak: efektywność energetyczna i oszczędność energii, zwłaszcza w odniesieniu do wszelkich projektów infrastrukturalnych gdzie przewidziana jest budowa i modernizacja budynków. Zaleca się propagowanie idei zrównoważonego „zielonego” budownictwa. Istotne w tymże budownictwie jest ograniczenie wpływu na środowisko naturalne i zdrowie człowieka oraz osiągane korzyści ekonomiczne. Ekologiczne budownictwo polega na efektywnym wykorzystaniu energii, wody, „zielonych” materiałów budowlanych oraz na ograniczaniu odpadów i toksyn.

Istotnym działaniem w ramach niniejszego celu jest również polepszenie efektu energetycznego w budynkach użyteczności publicznej np. w szkołach, biurach, zabytkach, obiektach sportowych w celu ograniczenia zużycia energii elektrycznej oraz obniżenia kosztów przez administrację publiczną. Należałoby wdrażać działania, które będą służyć poprawie efektywności energetycznej. Zalicza się do nich: przedsięwzięcia termomodernizacyjne, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – np. energii słonecznej (kolektory słoneczne), wiatrowej (elektrownie wiatrowe), montaż pomp ciepła, rozwój technologii zgazowywania odpadów.

Tabela 27 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.3

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Rozwój produkcji biomasy na cele energetyczne	Gmina Rypin	Powiat rypiński, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Budżet powiatu, budżet regionalny, centralny, środki zewnętrzne (np. europejskie na rozwój regionalny), budżet gminy
Popularyzacja produkcji biomasy	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe działające w sektorze OZE	RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego, konkursy własne gminy, PROW 2013-2020, Program Infrastruktura i Środowisko
Wykorzystanie nowych technologii z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych, mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy	NFOŚ, PROW 2014-2020, środki prywatne

Stworzenie programu wykorzystania OZE, w tym lokalnego systemu ekoenergetycznego	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe działające w sektorze OZE, Rolnicy, Przedsiębiorcy, Jednostki sektora publicznego Gminy	PROW 2014-2020, środki zewnętrzne
Zwiększenie wykorzystania w gospodarstwach rolnych makrogeneratorów prądu wykorzystujących OZE	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych	PROW 2014-2020, środki zewnętrzne, środki własne rolników
Termomodernizacja istniejących budynków użyteczności publicznej i gospodarstw rolnych oraz promocja energooszczędności w budownictwie	Gmina Rypin	Wykonawcy wybrani w drodze zamówień publicznych, mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy	NFOŚ, PROW 2014-2020, środki prywatne
Budowa nowych instalacji energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii	Gmina Rypin	Inwestorzy prywatni	Środki prywatne
Promocja odnawialnych źródeł energii wśród przedsiębiorców	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe	Granty konkursowe
Wspieranie tworzenia zrównoważonego „zielonego budownictwa”.	Gmina Rypin	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy	Budżet gminy, kapitał prywatny

Cel operacyjny 3.4 – Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni inwestycyjnych

W ramach niniejszego celu operacyjnego należałoby rozwinąć system zachęt dla inwestorów zainteresowanych przywracaniem funkcji gospodarczych na terenach, gdzie taka funkcja została porzucona, zwłaszcza jeśli będzie się to wiązać z kompleksową poprawą ładu przestrzennego i zagospodarowania.

Tabela 27 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.3

Kierunki działań	Instytucja koordynująca	Partner	Źródła finansowania
Przygotowanie terenów inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych	Gmina Rypin	-	Granty Ministerstwa Gospodarki
Utworzeniu Strefy Aktywności Gospodarczej – strefy obejmującej kompleksowo uzbrojony teren inwestycyjny przeznaczony do zainwestowania (kupno lub dzierżawa) przez potencjalnych inwestorów, również z sektora pozarolniczego	Gmina Rypin	Powiat rypiński, instytucje otoczenia biznesu z regionu kujawsko-pomorskiego, organizacje branżowe (również z sektora pozarolniczego) oraz pozarządowe,	Budżet gminy, środki zewnętrzne

9. Potencjalne źródła finansowania – nowa perspektywa

Perspektywa finansowa 2014-2020 to okres nowych wyzwań dla jednostek samorządu terytorialnego, a posiadanie nakładów finansowych stanowi jeden z ważniejszych warunków osiągnięcia założonych celów Strategii Rozwoju.

Opracowanie niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Rypin pokrywa się z fazą wstępną przygotowań do nowego okresu programowania Unii Europejskiej, przez co precyzyjne określenie katalogu, wskazującego na źródła finansowania działań zawartych w dokumencie Strategii, nie jest możliwe. Należy podkreślić, iż w momencie przygotowywania niniejszego dokumentu w dalszym ciągu trwają prace nad określeniem zakresu i wymiaru wsparcia. Niemniej nowy okres finansowania stwarza gminie Rypin możliwość pozyskania środków na działania określone w niniejszym dokumencie

Głównym źródłem finansowania ujętych w Strategii zadań będą własne środki finansowe pochodzące z budżetu jednostki, w tym dostępne również w ramach Wieloletniej Prognozy Finansowej w przypadku przedsięwzięć dłuższych niż 1 rok.

Pozostałe formy finansowania stanowiąc będą:

1. Poza gminne środki publiczne:
 - subwencje oraz dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych,
 - środki pozabudżetowe.
2. Strategie i programy rządowe.
3. Granty Norweskie.

Środki pozabudżetowe

1. Specjalne, będące wyodrębnionymi rachunkami bankowymi, na które państwowe jednostki budżetowe mogą odprowadzać niektóre z pobranych przez siebie dochodów, by następnie finansować (dysponować) zgromadzonymi tam środkami pieniężnymi. Przykłady: Totalizator Sportowy, gdzie środki przeznaczone są na dopłaty do inwestycji w zakresie turystyki, rekreacji i sportu, środki na dofinansowanie napraw obiektów sportowych lub środki specjalne, będące w dyspozycji Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, przeznaczane na utrzymanie katastru wodnego (systemu informacyjnego o gospodarowaniu wodami), opracowanie planów gospodarowania

wodami oraz odbudowę ekosystemów zdegradowanych przez niewłaściwą eksploatację zasobów wodnych.

2. Państwowe Fundusze Celowe udzielane w postaci dotacji, pożyczek i refundacji:
 - Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów;
 - Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
3. Agencje Rządowe:
 - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dotacje na infrastrukturę, pożyczki na tworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych);
 - Krajowy Fundusz Mieszkaniowy (dotacje, preferencyjne kredyty na infrastrukturę techniczną, towarzyszącą budownictwu mieszkaniowemu, odnowienie budynków mieszkalnych i infrastruktury po powodzi);
 - Inne.

Strategie i programy rządowe

Zgodnie z dokumentem pn. Plan uporządkowania strategii rozwoju, który stanowi pierwszy etap prac związanych z przedsięwzięciem podjętym przez Rząd, polegającym na uporządkowaniu obowiązujących dokumentów strategicznych, tj. strategii i programów rozwoju, podjęto działania mające na celu doprowadzenie do ograniczenia liczby obowiązujących i opracowywanych dokumentów o charakterze strategicznym. Liczba 42 dokumentów tego typu zostanie zmniejszona do 9 nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, realizujących średnio- i długookresową strategię rozwoju kraju. Strategie sektorowe finansowane będą ze środków krajowych jak również ze środków Unii Europejskiej w ramach nowego okresu programowania 2014-2020.

1. **Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki** – w opracowywanym przez ekspertów Ministerstwa Gospodarki dokumencie, szczególną uwagę poświęcono wzmocnieniu współpracy oraz tworzeniu warunków sprzyjających przedsiębiorczości, powstawaniu i wdrażaniu innowacji, a także efektywnemu korzystaniu z dostępnych zasobów ludzkich, finansowych, rzeczowych i naturalnych. Jej zakres tematyczny obejmuje m.in. następujące zagadnienia: stabilne podstawy makroekonomiczne rozwoju, rynek finansowy, przyjazne środowisko dla przedsiębiorczości, rozwój

usług, rozwój sektorów przemysłu i budownictwa, innowacyjność, społeczeństwo informacyjne, eksport i promocję gospodarki.

2. **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego** – w opracowywanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej dokumencie, zwrócono uwagę na jednoczesne zwiększenie konkurencyjności i spójności społeczno-ekonomicznej Polski poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania potencjału kryjącego się w jej obywatelach. Strategia formułuje cele i priorytety oraz wskazuje najważniejsze obszary koncentracji wysiłku rozwojowego w dziedzinie rozwoju kapitału ludzkiego. Strategia odpowiada na jedno z kluczowych wyzwań stawianych przed państwami na całym świecie, czyli załączenie efektywnej polityki społecznej z rozwojem gospodarczym.
3. **Strategia Rozwoju Transportu** – dokument przygotowany przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, którego istotą jest przedstawienie kierunków rozwoju transportu w Polsce w zgodności z celami zawartymi w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) i Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK). Wychodzi naprzeciw takim wyzwaniom współczesności, jak: sprostanie wymogom konkurencyjnej gospodarki światowej, uwzględnienie trendów demograficznych, dążenie do poprawy spójności społecznej, dostosowanie systemu transportowego do malejącej dostępności paliw płynnych na świecie. Odnosi się również do aktualnych trendów wynikających z polityki transportowej Unii Europejskiej.
4. **Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko** – dokument opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i Ministerstwo Środowiska, obejmuje dwa niezwykle istotne z punktu widzenia funkcjonowania państwa obszary. Podstawową rolą strategii jest zintegrowanie polityki środowiskowej z polityką energetyczną tam, gdzie aspekty te przenikają się w dostrzegalny sposób, ale oraz wytyczenie kierunków, w jakich powinna rozwijać się branża energetyczna oraz wskazanie priorytetów w ochronie środowiska.
5. **Strategia Sprawne Państwo** – dokument przygotowywany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, określający cele i kierunki działań, jakie należy podjąć, aby podnieść sprawność i efektywność państwa do 2020 roku. Strategia zakłada między innymi racjonalne wykorzystanie środków publicznych, porządkowanie struktur organizacyjnych, skuteczne zarządzanie i koordynację – zwłaszcza w takich obszarach, jak: finanse, zarządzanie kryzysowe i ochrona ludności, tworzenie przyjaznego dla obywateli i przedsiębiorców prawa. Zakłada również

wdrożenie rozwiązań przyczyniających się do wzrostu konkurencyjności polskiej jurysdykcji, likwidację barier administracyjnych, wzrost aktywności obywatela w procesach rządzenia i debacie publicznej oraz szerokie wykorzystywanie nowoczesnych technologii informatyczno-komunikacyjnych.

6. **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego** – dokument opracowywany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania w nim wskazane mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmocnić kreatywność Polaków, gdyż, „wzmacnianie kapitału społecznego jest projektem cywilizacyjnym, od którego powodzenia zależy jakość życia Polaków i rozwój gospodarczy kraju”³ Strategia jest dokumentem wielowymiarowym, zakładającym skoordynowaną interwencję publiczną w obszarach dotychczas niedocenianych lub niewystarczająco akcentowanych w dokumentach horyzontalnych.
7. **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie** – dokument opracowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, wprowadzający szereg modyfikacji sposobu planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce, a wraz z nimi – różnych polityk publicznych, mających największy wpływ na osiągnięcie celów określonych w stosunku do terytoriów. Polityka regionalna jest w nim rozumiana szerzej niż dotychczas – jako interwencja publiczna realizująca cele rozwojowe kraju przez działania ukierunkowane terytorialnie, a których głównym poziomem planowania i realizacji pozostaje układ regionalny.
8. **Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej** – dokument opracowywany przez Ministerstwo Obrony Narodowej, określający warunki funkcjonowania oraz sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo zewnętrzne (służba dyplomatyczna, Siły Zbrojne RP, służby specjalne), w powiązaniu z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne. Z tego też względu główny obszar zainteresowania Strategii jest ukierunkowany na bezpieczeństwo zewnętrzne i militarne, a jej zintegrowanie z innymi strategiami rozwojowymi pozwoli na wyłączenie z jej zasadniczego zakresu tematycznego innych dziedzin bezpieczeństwa narodowego, takich jak: bezpieczeństwo ekonomiczne (w tym energetyczne), obywatelskie, społeczne czy ekologiczne (w tym wodne).

³ B. Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Słowo wstępu [w:] Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego – projekt dokumentu po konsultacjach społecznych, Ministerstwo KiDN, Warszawa 10 września 2011 r., s. 9.

9. **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa** – dokument opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, którego celem głównym jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.
10. Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat;
11. Program dopłat do oprocentowania kredytów na usuwanie skutków powodzi;
12. Program „Radosna szkoła” realizowany jest w latach 2009-2014;
13. Program „Cyfrowa szkoła”;
14. Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych;
15. Inne.

Rada Europejska podjęła kluczowe decyzje w sprawie budżetu unijnego na lata 2014-2020. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego uczestniczy w pracach nad nowymi zasadami i systemem inwestowania pieniędzy unijnych. Środki te będzie można zainwestować m.in. w **badania naukowe i ich komercjalizację, kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe) rozwój przedsiębiorczości, transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny) cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji), czy włączenie społeczne i aktywizację zawodową.**

Rysunek 4 Proponowane kierunki perspektywy finansowania na lata 2014 - 2020

Środki na poziomie Europejskim:

Obecnie trwają prace strategiczne nad instrumentami wsparcia na lata 2014-2020 dotyczących działań innowacyjnych, dlatego też w niniejszym opracowaniu ograniczono się tylko do wskazania tych instytucji. Należą do nich:

- Narodowe Centrum Nauki – konkursy podstawowe, stypendia dla naukowców, w tym działającym w sektorze rolno – spożywczym;
- Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (badania stosowane i wdrożenia i programy badań stosowanych – projekty międzynarodowe i krajowe);
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości – program operacyjny „Inteligencji Rozwój”;
- Urzędy Marszałkowskie – Regionalne Programy Operacyjne (własne projekty);
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

W tym również programy:

Krajowy Fundusz Kapitałowy (BGK) – wsparcie kapitałowe funduszy VC oraz sektora MiŚP. Ma na celu zmniejszenie luki dostępności finansowania dla innowatorów.

Ulga podatkowa na nowe technologie dla przedsiębiorców. Polega na odliczeniu od podstawy opodatkowania wydatków związanych z zakupem wartości niematerialnych i prawnych związanych z rozwiązaniami nowymi (nie starszymi niż 5 lat) w skali światowej. Ulga podatkowa w postaci możliwości utworzenia **nieopodatkowanego funduszu innowacyjności** dla firm, które uzyskają status centrum badawczo-rozwojowego.

Internetowy Portal Usługowy Urzędu Patentowego – platforma internetowa pozwalająca przedsiębiorcom składać wnioski o ochronę własności przemysłowej drogą elektroniczną, zawierająca też bazę danych i rejestr przedmiotów objętych tą ochroną.

Baza wiedzy o innowacyjnych technologiach (MG) – platforma internetowa agregująca dane na temat technologii oferowanych przez JBR i CBR. Ma ułatwiać przepływ informacji między sektorem B+R a firmami oraz wspierać umiędzynarodowienie polskich technologii (wersja bazy w języku angielskim). Równoległe działa „Baza Danych Technologie, Przedsiębiorstwa i Produkty Innowacyjne” finansowana przez MNiSW oraz szereg baz regionalnych. Ponadto, podejmowane są działania promujące nowe podejście do zamówień

publicznych nastawione m.in. na wsparcie innowacji poprzez zwiększenie na nie popytu ze strony państwa (PARP, MG, Urząd Zamówień Publicznych).

Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (8PR) wspiera badania podstawowe prowadzone na poziomie europejskim.

Programy przewidziane w latach 2014-2020 to:

- Infrastruktura i Środowisko;
- Inteligentny Rozwój;
- Wiedza Edukacja i Rozwój;
- Polska Cyfrowa;
- Polska Wschodnia;
- Pomoc techniczna;
- Europejska Współpraca Terytorialna i Europejski Instrument Sąsiedztwa;
- Programy Regionalne.

Przewidziana jest również realizacja projektów transgranicznych.

Projekt „Wsparcie zielonej energii w latach 2014-2020” - wsparcia dla tego sektora w programie krajowym na lata 2014-2020. - Priorytetem w kolejnej perspektywie finansowej będzie wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, promowanie dostosowania do zmian klimatu, ochrona środowiska naturalnego, a także promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.

Przejściu na gospodarkę niskoemisyjną służyć będzie wsparcie projektów z zakresu:

- produkcji i dystrybucji OZE;
- efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach (np. zastosowanie technologii efektywnych energetycznie w firmie);
- efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w infrastrukturze publicznej i mieszkalnictwie (wsparcie kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i w mieszkalnictwie wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne w zakresie związanym m.in. z: ociepleniem obiektu, wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne czy przebudową systemów grzewczych);

- inteligentnych sieci niskiego i średniego napięcia (np. inteligentne sieci elektroenergetyczne dla rozwoju OZE, inteligentny system pomiarowy);
- promowania strategii niskoemisyjnych we wszystkich obszarach, w tym obszarach miejskich (np. budowa, rozbudowa lub modernizacja sieci ciepłowniczej i chłodniczej, również poprzez wdrażanie systemów zarządzania ciepłem i chłodem);
- promowania wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną (np. budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła, budowa przyłączy do sieci ciepłowniczych).

„Efektywność Energetyczna w latach 2014-2020”

26 kwietnia 2013 r. odbyła się konferencja na temat efektywności energetycznej w nowym okresie programowania 2014-2020. W trakcie spotkania wystąpili przedstawiciele m.in.: Komisji Europejskiej, Banku Światowego, Inicjatywy Jaspers oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Temat konferencji dotyczył m.in. wsparcia państwa w zakresie rozwoju efektywności energetycznej na poziomie krajowym i regionalnym oraz doświadczeń innych państw w tym obszarze. Omawiane były także możliwości zastosowania instrumentów inżynierii finansowej w efektywności energetycznej na przykładzie ESCO. Konferencja była również doskonałą okazją do rozpowszechnienia wiedzy odnośnie efektywności energetycznej w kontekście nowego okresu programowania w ramach celu tematycznego 4 „Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach”. Efektywność energetyczna jest traktowana przez Komisję Europejską w sposób priorytetowy. Głównymi wyzwaniem dla Polski, jakie stawia Komisja to przede wszystkim inwestowanie w modernizację budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej poprzez np. wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

Program dotyczący gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego na perspektywę finansową 2014-2020 - rozpoczęła prace.

Planowane do wsparcia w tym programie to przede wszystkim:

- gospodarka niskoemisyjna;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem;
- ochrona środowiska naturalnego;

- efektywność wykorzystania zasobów w sektorze środowiska;
- dziedzictwo kulturowe;
- zrównoważony transport;
- bezpieczeństwo energetyczne;
- sektor zdrowia.

Programy na rzecz klastrów

W nowej perspektywie finansowej 2014-2020. będzie wsparcie dla klastrów - *Większy nacisk położony został na współfinansowanie projektów związanych ze sferą badawczo-rozwojową oraz innowacjami. O wsparcie będą mogły ubiegać się uczelnie i jednostki naukowe, które blisko współpracują z biznesem* - Inwestycje przedsiębiorstw również będą mogły uzyskać dofinansowanie, przy czym preferowane będą przedsięwzięcia o dużym potencjale innowacyjnym, związane nie tylko z produkcją nowych, udoskonalonych wyrobów, ale zakładających rozwój działalności badawczo-rozwojowej – najlepiej we współpracy z jednostkami naukowymi. - W nowej perspektywie finansowej największej możliwości wsparcia będą miały zatem klastry oparte na wiedzy, w których firmy i instytucje badawczo-rozwojowe prowadzą intensywną współpracę w zakresie B+R.

Program Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR)

W Programie Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR) finansowanie otrzymają m.in. projekty systemowe związane z wyłanianiem, monitoringiem i ewaluacją krajowych klastrów kluczowych, a także projekty koordynatorów klastrów z zakresu internacjonalizacji – rozszerzenia działalności oraz rozwoju współpracy. Przewidziane będą również dodatkowe punkty dla tych uczelni, instytutów i przedsiębiorstw, które będą członkami klastrów kluczowych. Głównym celem programu o roboczej nazwie Inteligentny Rozwój, będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki poprzez zwiększenie nakładów prywatnych na sektor B+R, będą więc skoncentrowane na budowie nowych i wzmocnieniu istniejących powiązań między sektorami biznesu i nauki. Istotny jest także rozwój innowacyjności przedsiębiorstw oraz wzmocnienie jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

Unijne wsparcie na rzecz nowych technologii

W przyszłym okresie programowania, jeszcze większy nacisk zostanie położony na wspieranie projektów realizowanych we współpracy sektora nauki z biznesem. To swoiste partnerstwo będzie wspierane przede wszystkim z programu będącego następcą Programu Innowacyjna Gospodarka. Działania będą ukierunkowane m.in. na finansowanie badań naukowych na rzecz innowacyjnej gospodarki, wsparcie rozwoju kadry badawczej, wzrost jej udziału w projektach międzynarodowych oraz współpracę w ramach platform technologicznych i klastrów

Programu Pomoc Techniczna 2014-2020

Cel główny programu: Zapewnienie sprawnego i efektywnego wdrażania polityki spójności w latach 2014-2020.

Cele szczegółowe:

- Budowa potencjału instytucji odpowiedzialnych za realizację instrumentów strukturalnych;
- Przygotowanie beneficjentów do wdrażania projektów współfinansowanych ze środków UE;
- Zapewnienie spójnego systemu informacji i promocji funduszy strukturalnych.

Program operacyjny „Wiedza, edukacja i rozwój” finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

W latach 2014 – 2020 program ten zastąpi obecnie funkcjonujący Program Kapitał Ludzki. W projekcie tym skupiono się na konieczności wspierania jakości edukacji na wszystkich szczeblach szkolnictwa. Wpływa to bowiem na kwalifikacje i umiejętności osób, które w przyszłości zasilą rynek pracy. Przypomniał, że Polska popiera podjęcie przez KE działań zmierzających do wdrożenia inicjatyw na rzecz zatrudnienia osób młodych.

Mimo licznych badań dotyczących polskiej innowacyjności sporządzanych głównie przez PARP, oraz treściwego i przejrzystego Portalu Innowacji, widoczny w Polsce jest brak wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się, z jednej strony analizą - regularnym monitorowaniem rozwoju innowacji, z drugiej strony, również dobrze uargumentowaną popularyzacją idei wspierania innowacji. Zadanie to wykonują poszczególne instytucje, jednak bez dostatecznej koordynacji. W efekcie, uzyskany obraz polskiego sektora B+R pozostaje niepełny. W percepcji społecznej natomiast innowacja pozostaje domeną wąskiej

grupy ekspertów, prowadzących badania w wąskich specjalizacjach, a nie powszechną metodą rozwiązywania problemów w codziennym funkcjonowaniu gospodarki.

W latach 2014-2020 Polska otrzyma łącznie z funduszy europejskich 72,9 mld EUR (w cenach stałych 2011r.), tj. 1 889 EUR na 1 mieszkańca kraju. Z tej kwoty na programy operacyjne łącznie dostępna jest kwota ok. 68 mld EUR. Kwotę tą podzielono na następujące programy operacyjne:

Tabela 35 Programy Operacyjne 2014-2020

Programy operacyjne 2014-2020	Alokacja mln EUR	Fundusz
Polityka Spójności		
Program dotyczący innowacyjności, badań naukowych i ich powiązań ze sferą przedsiębiorstw PO Inteligentny Rozwój (PO IR)	7 625	EFRR
Program dotyczący gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego (POIS)	24 158	EFRR, FS
Program dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego oraz dobrego rządzenia PO Wiedza, Edukacja, Rozwój (POWER)	3 197	EFS
Program dotyczący rozwoju cyfrowego PO Polska Cyfrowa	1 946	EFRR
Program pomocy technicznej PO Pomoc techniczna	570	EFRR
Program dotyczący Polski Wschodniej PO Polska Wschodnia	2 000	EFRR
Regionalne Programy Operacyjne	28 089	EFRR, EFS
Wspólna Polityka Rolna i Rybacka		
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich		EFROW
PO Rybactwo i morze		EFMiR

Alokacja na regionalne programy operacyjne na lata 2014-2020 przedstawia się następująco:

Tabela 36 Alokacja na regionalne programy operacyjne na lata 2014-2020

Alokacja ogółem		Województwo
w mln EUR	Pozycja wojew.	
3 117,0	1	Śląskie
2 580,3	2	Małopolskie
2 196,6	3	Wielkopolskie
2 022,5	4	Łódzkie
2 019,4	5	Dolnośląskie
2 000,0	6	Lubelskie
1 923,6	7	Mazowieckie
1 895,4	8	Podkarpackie
1 706,5	9	Kujawsko-pomorskie
1 671,8	10	Pomorskie
1 549,4	11	Warmińsko-mazurskie

1 435,5	12	Zachodniopomorskie
1 223,3	13	Świętokrzyskie
1 088,0	14	Podlaskie
847,10	15	Opolskie
813,00	16	Lubuskie

Województwo Kujawsko-pomorskie widnieje na 9 miejscu pod względem wielkości alokowanych na program regionalny środków.

Prace nad zaprogramowaniem optymalnego katalogu interwencji wspólnotowej na lata 2014-2020 w Województwie Kujawsko-pomorskim rozpoczęły się od zdiagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i aktualizacji strategii rozwoju województwa. Zaktualizowana „Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2020 roku. sformułowała główne cele i kierunki rozwoju regionu, mając na uwadze, że jednym z jej podstawowych instrumentów realizacyjnych będzie nowy regionalny program operacyjny i dostępne w jego ramach środki wspólnotowe.

Inne dostępne źródła finansowania na lata 2014 – 2020 to:

- Konkursy i granty na poziomie Komisji Europejskiej
- Granty i konkursy ministerialne
- Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG)

10.System monitoringu i ewaluacji Strategii

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014-2020 oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania zapisów Strategii do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego. Proces wdrażania Strategii jest rozpatrywany na trzech głównych poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i społecznym.

Poziom organizacyjny

Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu aktywizacji mieszkańców gminy, które mogą być partnerami administracji samorządowej w procesie wdrażania. Tak

realizowana zasada partnerstwa jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji celów wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze będzie zależała od komórki zarządzającej jej wdrażaniem – Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Strategii – w której składzie znajdują się: sekretarz gminy oraz kierownicy zespołów, funkcjonujących w Urzędzie Gminy Rypin oraz ewentualnie inne osoby. W dalszej części niniejszego opracowania określone zostaną zasady (ramy) współpracy międzysektorowej, niezbędnej w tego typu działaniach.

Koordynacja procesu wdrażania Strategii będzie odbywać się poprzez wykorzystanie samorządowego modelu zarządzania Strategią. Model samorządowy przekazuje proces zarządzania Strategią w ręce przedstawicieli władz jednostek samorządowych, a więc w tym przypadku – Wójta Gminy Rypin oraz Rady Gminy. Decyzje, podejmowane w porozumieniu tych organów, oparte na kompleksowym podejściu do uwarunkowań społeczno-gospodarczych, będą w bardzo istotny sposób wpływały na rozwój lokalny Gminy Rypin. Celem wystąpienia efektu synergii w odniesieniu do działań władz samorządowych w zakresie stymulowania rozwoju gminy zostanie utworzony ośrodek koordynacji podejmowanych decyzji (Zespół Koordynacyjny ds. Wdrażania Strategii). Podstawowymi zadaniami Zespołu w zakresie wdrażania Strategii i rozwoju lokalnego powinny być:

- koordynacja współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami,
- harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach branżowych (plany zagospodarowania przestrzennego, strategie branżowe, Wieloletnia Prognoza Finansowa, Program Ochrony Środowiska, Plan Gospodarki Odpadami, itd.),
- przedstawianie informacji o realizacji Strategii,
- pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Wszyscy partnerzy realizujący zadania w Strategii Rozwoju będą poproszeni o aktywną współpracę z Zespołem. Utworzenie takiej sieci współpracy na terenie gminy z pewnością przyczyni się do koordynacji zadań w zakresie wspierania rozwoju lokalnego,

efektywniejszego generowania pomysłów na wspólne projekty oraz realnego zarządzania Strategią Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014-2020.

Poziom merytoryczny

Poziom merytoryczny obejmuje wdrażanie i monitorowanie realizacji celów zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy oraz przegląd zapisów Strategii i ich aktualizację. W konsekwencji systematycznych działań wdrożeniowych i monitorujących, osiągnięte zostaną cele operacyjne i strategiczne. Strategia Rozwoju Gminy Rypin określona została na lata 2014-2020. Okres ten odzwierciedla kolejny okres budżetowy Unii Europejskiej oraz działania aktualizacyjne dokumentów regionalnych i krajowych.

Strategia jest nadrzędnym dokumentem prowadzącym do osiągnięcia celów średniookresowych i długookresowych w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy.

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Gminy, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Tym samym Rada będzie wsparciem merytorycznym dla Zespołu Koordynacyjnego ds. Wdrażania Strategii. Monitoring i aktualizacja będzie dokonywana zgodnie ze Statutem Gminy Rypin.

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Gminy Rypin wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań Strategii. Głównym adresatem zapisów Strategii są mieszkańcy gminy, a w szczególności:

1. Radni, pracownicy Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych;
2. Posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie subregion wrocławski województwa kujawsko-pomorskiego oraz radni Sejmiku Wojewódzkiego, związani z subregionem;
3. Przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu;
4. Sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe;
5. Wyższe uczelnie z terenu subregionu;
6. Organizacje pozarządowe z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, placówki edukacyjne.

Upowszechnienie zapisów Strategii Rozwoju Gminy Rypin wśród społeczności lokalnej ma na celu:

1. Poinformowanie o zakończeniu prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy.
2. Objasnienie dalszych etapów procesu planowania rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie – realizacja zapisów Strategii, zaproszenie partnerów do współpracy.
3. Prezentację lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego Gminy Rypin, priorytetów i kierunków jej rozwoju w najbliższych latach (obszary priorytetowe i cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki interwencji).
4. Objasnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających ze Strategii Rozwoju – z kierunków interwencji.
5. Zachęcenie do wzięcia udziału w realizacji zapisów Strategii Rozwoju Gminy Rypin.

W celu upowszechnienia treści Strategii Rozwoju Gminy proponuje się następujące działania:

1. Opracowanie krótkiego materiału przybliżającego mieszkańcom Strategię Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014-2020.
2. Umieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) materiału przybliżającego zainteresowanym Strategię Rozwoju Gminy Rypin.
3. Udzielanie przez władze samorządowe gminy wywiadów dla prasy lokalnej i regionalnej oraz lokalnych rozgłośni radiowych na temat zakończenia prac nad Strategią Rozwoju Gminy oraz sposobów realizacji jej zapisów.
4. Przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom z terenu gminy wydrukowanego egzemplarza tekstu Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014-2020 wraz z nagraniem płytą CD, zawierającą materiał informacyjny przybliżający Strategię oraz jej pełny tekst.

Ważnym adresatem Strategii Rozwoju Gminy Rypin jest również otoczenie jednostki, szczególnie:

1. Sąsiednie gminy,
2. Powiat rypiński
3. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

4. Organizacje samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu,
5. Organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym);
6. Potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w gminie,
7. Zagraniczni partnerzy samorządowi Gminy Rypin.

Ramy współpracy międzysektorowej i międzygminnej w zakresie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014-2020 Partnerów, biorących udział w realizacji Strategii Rozwoju Gminy, można podzielić na trzy główne grupy (zgodnie z zasadą „trójkąta współpracy”):

- instytucje publiczne (władze samorządowe, instytucje użyteczności publicznej, agendy rządowe, przedsiębiorstwa komunalne),
- prywatni przedsiębiorcy i organizacje otoczenia biznesu (firmy, spółdzielnie, instytucje finansowe, izby gospodarcze, cechy rzemiosł, fundacje, stowarzyszenia gospodarcze),
- organizacje pozarządowe (towarzystwa i stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe, grupy nieformalne).

Praca zespołowa, partnerska na rzecz gminy wymaga od osób i organizacji pełnego zaangażowania i wiąże się z podejmowaniem ryzyka. Być „partnerem” oznacza w pełni odpowiadać za działania własne i tych, z którymi wspólnie podejmujemy decyzje.

Niezależnie od tego, czym zajmuje się partnerstwo lokalne, można określić zestaw zasad, ram postępowania, którymi powinno się ono kierować, jeśli jego działania mają być skuteczne:

- realizm – cele i terminy ich realizacji ustalone przez partnerów muszą być możliwe do osiągnięcia;
- pragmatyzm – zdając sobie sprawę z wagi dalekosiężnych planów, partnerstwo powinno poszukiwać wymiernych i szybko osiągalnych rozwiązań, jasno zdefiniowanych problemów;
- stosowność – metody pracy i zasoby muszą być dostosowane do wymogów konkretnych działań, partnerstwo musi umożliwiać osiągnięcie postępu w rozwoju lokalnym, przewyższanie kryzysów i osiągnięcie akceptowalnych rozwiązań;

- podzielenie wspólnej wizji przyszłości gminy, która rozwija się i wzbogaca wraz z realizacją projektów na rzecz rozwoju;
- otwartość i elastyczność pozwalające uczestniczyć jak największej liczbie osób w partnerstwie i gwarantujące jego zróżnicowany skład, to warunek jego pomysłowości i innowacyjności;
- wysłuchiwanie, szacunek i zaufanie, dzięki którym można przełamać potencjalne konflikty, uwzględnić różne punkty widzenia i osiągnąć prawdziwe porozumienie w miejsce pozornego konsensusu;
- wzajemne zrozumienie umożliwiające poznanie umiejętności i możliwości różnych partnerów i szybkie osiągnięcie najlepszej formy współdziałania i podziału obowiązków w konkretnych sytuacjach;
- zrozumienie i dostosowanie się do potrzeb różnych grup społecznych w celu zmobilizowania i uczynienia odpowiedzialnymi wszystkich mieszkańców gminy;
- przejrzystość działań i troska o informowanie, tak by wszyscy mogli uczestniczyć w działaniu i przez to zmieniać swoją mentalność;
- dyskusja nad rolą, funkcją i działaniami każdego z partnerów w celu wzmocnienia jego poparcia i zaangażowania;
- determinacja (na ogół ze strony kilku kluczowych osób) gwarantująca spójność Strategii jako całości i uniemożliwiająca rozpraszanie działań.

Ocena postępów we wdrażaniu strategii będzie dokonywana w cyklu rocznym i będzie oparta o zestaw bazowych wskaźników. Poniżej zaprezentowano wybrane rodzaje wskaźników, dostosowując ich charakter do rodzaju monitorowanego celu.

Tabela 37 Mierniki celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Rypin

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Mierniki	Źródła danych
Wysoka jakość życia aktywnych mieszkańców oraz dostęp do profesjonalnych i sprawnych usług publicznych opartych na wiedzy, zdrowiu oraz tożsamości i dziedzictwie kulturowym	Wzrost kapitału ludzkiego i społecznego gminy Rypin oraz jego aktywizacja	⇒ Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej ⇒ Liczba wydanych certyfikatów ukończenia akademii dla liderów aktywności lokalnej ⇒ Liczba stworzonych i zrealizowanych programów przez organizacje pozarządowe dotyczących aktywizacji społeczności lokalnej gminy	⇒ baza własna ⇒ badania własne ⇒ badania własne

”Strategia Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 – 2020”

	<p>Wysoki poziom kształcenia mieszkańców oraz powszechna dostępność edukacji na każdym jej poziomie</p>	<p>⇒ Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych</p> <p>⇒ Liczba godzin zajęć dodatkowych zorganizowanych w szkołach gminnych</p> <p>⇒ Liczba szkół, w których realizowane są zajęcia dodatkowe</p> <p>⇒ Liczba otwartych prywatnych punktów żłobkowych</p> <p>⇒ Liczba przedszkoli publicznych</p> <p>⇒ Uruchomienie gminnego ośrodka doradztwa i kształcenia zawodowego</p> <p>⇒ Liczba nowoczesnych urządzeń/systemów wspomagających edukację</p> <p>⇒ Wydatki na oświatę i wychowanie z budżetów JST</p>	<p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ badania własne</p>
	<p>Rozwój innowacyjnych usług zdrowotnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego w zakresie opieki ogólnej i specjalistycznej</p>	<p>⇒ Liczba przyjętych pacjentów przez ośrodki zdrowia podległe gminie</p> <p>⇒ Liczba nowopowstałych punktów opieki medycznej</p> <p>⇒ Liczba odbytych spotkań promocyjno informacyjnych w zakresie zdrowia i badań profilaktycznych</p> <p>⇒ Liczba zajęć odbytych w placówkach edukacyjnych związanych z rozwojem ochrony zdrowia</p>	<p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p>
	<p>Rozwój potencjału kulturowego i oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym opartej na tożsamości i dziedzictwie kulturowym gminy</p>	<p>⇒ Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kultury</p> <p>⇒ Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych</p> <p>⇒ Liczba nowych zajęć i kół zainteresowań</p>	<p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p>
	<p>Wzrost współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a sektorem NGO</p>	<p>⇒ Liczba projektów w partnerstwie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi</p> <p>⇒ Wysokość środków publicznych przekazanych organizacjom pozarządowym w ramach zlecenia realizacji zadań publicznych</p> <p>⇒ Liczba zrealizowanych przez pełnomocnika zadań w ramach wspierania organizacji pozarządowych</p>	<p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ dane ze sprawozdania działalności pełnomocnika</p>

<p>Wysoka konkurencyjność innowacyjnej gospodarki opartej na nowoczesnym rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości z wykorzystaniem potencjału endogenicznego gminy</p>	<p>Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawa możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy</p>	<p>⇒ Liczba nowych miejsc pracy w gminie</p> <p>⇒ Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym</p> <p>⇒ Liczba nowo powstałych firm</p> <p>⇒ Liczba przeszkolonych osób w ramach szkoleń rozwijających pozazawodowe umiejętności na rynku pracy i w biznesie</p>	<p>⇒ dane własne</p> <p>⇒ GUS</p> <p>⇒ dane własne</p> <p>⇒ dane własne</p>
	<p>Wzrost potencjału gospodarczego poprzez rozwój zrównoważonego rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego opartego na innowacyjności oraz produktach lokalnych i regionalnych</p>	<p>⇒ Liczba wysoko specjalizowanych gospodarstw rolnych</p> <p>⇒ Liczba gospodarstw ekologicznych – pozycja w rankingu gmin województwa kujawsko-pomorskiego</p> <p>⇒ Liczba założonych i utrzymanych w okresie obejmującym Strategię Rozwoju koło rolniczych działalności gospodarczych</p> <p>⇒ Liczba inwestycji w gospodarstwach rolnych</p> <p>⇒ Liczba powstałych powiązań kooperacyjnych</p> <p>⇒ Liczba zorganizowanych targów i spotkań brokerskich</p> <p>⇒ Wysokość środków przeznaczonych na promocję produktów regionalnych i lokalnych gminy</p> <p>⇒ Liczba przebadanych jakościowo produktów lokalnych</p> <p>⇒ Liczba powstałych sieci sprzedaży produktów lokalnych i regionalnych</p> <p>⇒ Liczba powstałych nowoczesnych usług dla sektora rolniczego i przetwórstwa spożywczego</p>	<p>⇒ dane JST</p> <p>⇒ MRiRW</p> <p>⇒ CEIDG</p> <p>⇒ dane własne</p> <p>⇒ dane własne</p> <p>⇒ dane własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p>
	<p>Rozwój turystyki w oparciu o środowisko kulturowe gminy</p>	<p>⇒ Liczba zidentyfikowanych produktów turystycznych</p> <p>⇒ Funkcjonowanie gminnego ośrodka promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz obcowania z naturą</p> <p>⇒ Funkcjonowanie Gminnej Izby Produktu Lokalnego i Tradycyjnego</p> <p>⇒ Wysokość środków przeznaczonych na promocję obszarów o wybitnych walorach kulturowych</p>	<p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p>

<p>Spójne zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, wysoki poziom inwestycji oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego</p>	<p>Rozwój infrastruktury technicznej dla potrzeb rozwoju gospodarczego</p>	<p>⇒ Długość zmodernizowanych dróg</p> <p>⇒ Dostęp do Internetu i sieci szerokopasmowej</p> <p>⇒ Procent zgazyfikowania gminy</p> <p>⇒ Długość dróg rowerowych oraz ścieżek pieszo-rowerowych</p> <p>⇒ Liczba nowopowstałych i/lub zmodernizowanych chodników</p> <p>⇒ Liczba zmodernizowanego oświetlenia ulicznego</p>	<p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ GUS</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p>
	<p>Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego</p>	<p>⇒ Opracowany i wdrażany system rozwoju zrównoważonego rolnictwa w gospodarstwach rolnych</p> <p>⇒ Wysokość środków na działania wspierające i promujące ochronę środowiska przyrodniczego</p> <p>⇒ Opracowana dokumentacja w ramach ochrony przyrody</p>	<p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p>
	<p>Rozwój w sektorze odnawialnych źródeł energii</p>	<p>⇒ Liczba nowych instalacji wykorzystujących OZE</p> <p>⇒ Zużycie energii elektrycznej</p> <p>⇒ Liczba budynków poddanych termomodernizacji</p> <p>⇒ Wysokość środków przeznaczonych na promocję energooszczędności oraz OZE</p> <p>⇒ Liczba gospodarstw rolnych produkujących biomasę</p> <p>⇒ Liczba podmiotów przetwarzających biomasę</p> <p>⇒ Wysokość środków na promocję OZE</p> <p>⇒ Liczba „zielonych obiektów budowlanych”</p>	<p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ badania własne</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p>
	<p>Zagospodarowanie i rozwój przestrzeni inwestycyjnych</p>	<p>⇒ Powierzchnia terenów przygotowanych pod inwestycje</p> <p>⇒ Liczba pozwoleń wydanych na zagospodarowanie terenów inwestycyjnych</p>	<p>⇒ baza własna</p> <p>⇒ baza własna</p>

Źródło: Opracowanie własne

Dane dotyczące zaproponowanych powyżej wskaźników dostępne są w ramach oficjalnej statystyki i będą pozyskiwane m.in. z Banku Danych Regionalnych, sprawozdań gminnych oraz z określonych wydziałów Urzędu Gminy Rypin.

11. Spis ilustracji

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie Gminy Rypin na tle województwa kujawsko – pomorskiego i powiatu rypińskiego	16
---	----

Spis schematów

Schemat 1 Układ zależności oraz hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.....	11
Schemat 2 Struktura Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020.....	13
Schemat 3 Plan strategiczny Strategii Rozwoju Gminy Rypin na lata 2014 - 2020	52

Spis tabel

Tabela 1 Harmonogram konsultacji społecznych.....	10
Tabela 2 Wykaz ujęć wody na terenie gminy Rypin.....	18
Tabela 3 Obiekty podlegające ochronie wpisane do rejestru zabytków.....	21
Tabela 4 Liczba ludności w Gminie Rypin w latach 2003 - 2012	21
Tabela 5 Ludność w Gminie Rypin w latach 2003 – 2012	22
Tabela 6 Dane demograficzne Gminy Rypin w roku 2012.....	23
Tabela 7 Liczba bezrobotnych z podziałem na rodzaj wykształcenia.....	25
Tabela 8 Wydatkowany budżet w poszczególnych rozdziałach przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rypinie.....	27
Tabela 9 Biblioteki i czytelnictwo w Gminie Rypin w roku 2012.....	29
Tabela 10 Edukacja w Gminie Rypin.....	30
Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w podziale na sektory w 2012 r.	31
Tabela 12 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2012 r.....	31
Tabela 13 Procentowy udział podmiotów gospodarczych poszczególnych gmin w ogólnej liczbie podmiotów powiatu rypińskiego. Sta na dzień 31 XII 2012r.....	32
Tabela 14 Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki.....	32
Tabela 15 Największe zakłady pracy na terenie gminy Rypin (2014 r.).....	33
Tabela 16 Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą wg grup obszarowych użytków rolnych ..	33
Tabela 17 Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010r.....	34
Tabela 18 Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów w roku 2010.....	34
Tabela 19 Gospodarstwa domowe z dochodami ze źródeł rolniczych i pozarolniczych	34
Tabela 20 Przedsięwzięcia w zakresie zadań lokalnych elektroenergetyki na terenie gminy Rypin	37
Tabela 21 Drogi powiatowe na terenie Gminy Rypin.....	39

Tabela 22 Drogi gminne na terenie Gminy Rypin	39
Tabela 23 Zasoby mieszkaniowe Gminy Rypin w roku 2012.....	41
Tabela 24 Dochody budżetowe Gminy Rypin w latach 2009 - 2012.....	43
Tabela 25 Wydatki budżetowe Gminy Rypin w latach 2009 - 2012.....	44
Tabela 26 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.1.....	55
Tabela 27 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.2.....	56
Tabela 28 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.3.....	57
Tabela 29 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 1.4.....	59
Tabela 30 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.1.....	63
Tabela 31 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.2.....	64
Tabela 32 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 2.3.....	66
Tabela 33 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.1.....	69
Tabela 34 Kierunki działań w ramach celu operacyjnego 3.2.....	71
Tabela 35 Programy Operacyjne 2014-2020.....	84
Tabela 36 Alokacja na regionalne programy operacyjne na lata 2014-2020	84
Tabela 37 Mierniki celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Rypin	90

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności gminy Rypin w latach 2003 - 2012.....	22
Wykres 2 Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Rypin w latach 2003 – 2012.....	22
Wykres 3 Ludność według płci i wieku w 2012r.	24
Wykres 4 Liczba bezrobotnych w latach 2008-2013	25
Wykres 5 Liczba bezrobotnych wg posiadanego wykształcenia na stan 31.12.2013r.	25
Wykres 6 Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2012 r.	30
Wykres 7 Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku na przełomie lat 2008-2012.....	36
Wykres 8 Dochody budżetu gminy w 2012 r. w mln zł.....	42
Wykres 9 Wydatki budżetu gminy w 2012 r. w mln zł.....	42

